

MØTEINNKALLING

TIL

Formannskapet

Møtested: Kommunestyresalen

Møtedato: 12.03.2020

Tid: 09:00

Forfall meldes umiddelbart. Varamedlemmene møter kun etter nærmere innkalling.

SAKSLISTE

Utvalgs- saksnr.	Saksnr. Tittel
22/20	20/165 OPPUSSING AV BØ UNGDOMSKLUBB
23/20	15/641 TILTAKSPLAN FOLKEHELSE 2020
24/20	19/568 REGLEMENT BØ UNGDOMSRÅD
25/20	19/201 KOMMUNEDELPLAN FOR FYSISK AKTIVITET OG NATUROPPLEVELSER 2020 - 2023
26/20	19/46 ORIENTERING UNGDATAUNDERSØKELSE 2019
27/20	19/503 OVERSIKTSDOKUMENT FOLKEHELSE
28/20	20/175 MUNTLLIG INFORMASJON TIL FORMANNSKAPET

Bø kommune, 05.03.2020.

Sture Pedersen
Ordfører

OPPUSSING AV BØ UNGDOMSKLUBB

Saksbehandler: Kine Anette Johnsen
 Arkivsaksnr.: 20/165

Arkiv: C11

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
/	Kommunestyret	26.03.2020
22/20	Formannskapet	12.03.2020

Innstilling:

Bø kommune avslår henvendelsen fra Bø ungdomsråd om midler til oppussing av Bø Ungdomsklubb. Tiltaket vurderes i forbindelse med utarbeidelse av økonomiplan og budsjett 2021.

Saksutredning:

Våren 2019 innhentet Bø ungdomsklubb en skisse for oppussing og et kostnadsoverslag på interiør ved bruk av selskapet Heimhusan. Bakgrunnen for dette var tilstanden på lokalet og interiøret, og ønsket om å gjøre klubben mer hensiktsmessig i forhold til aktiviteter. Kanskje kunne en interiørarkitekt se på lokalet med nye øyne? Lokalene oppleves i dag som små, og det er ikke aktivitetsrom utover muligheten til å bruke idrettshallen. Tanken bak skissen var at den kunne gi et utgangspunkt å jobbe ut fra i et eventuelt prosjekt for å gi klubben et løft. Ungdommene selv er sentrale i prosessen, og det var en forutsetning at deler av jobben skulle gjøres på dugnad der også foreldre eller andre kunne involveres.

Skissen var spennende og ville gi lokalene en total makeover. Forslaget skapte engasjement hos ungdommene, men det ble tydelig at det fort ville komme opp i en kostnad opp mot 200 000 i materiale, interiør og arbeid selv om deler av det ble utført på dugnad. Samtidig gav forslaget ideer og retning, og det var tydelig både for ungdommene og ansatte at det vil være mulig å få til mye med et mindre beløp.

I arbeidet med budsjett for 2020 så rådmannen at det på grunn av kommunens økonomiske situasjon var vanskelig å legge inn midler til oppussing. I sak om budsjett lagt frem for Bø kommune i desember 2019 var derfor «Oppussing Bø ungdomsklubb» lagt inn som et ønsket tiltak rådmannen ikke så mulighet for å ta inn i økonomiplanen. Rådmannen mente allikevel at det var viktig at politikerne var kjent med behovet og la inn følgende beskrivelse:

«Ungdomsklubben trenger oppussing. Lokalene er slitne og møblene er gamle. Ungdommene våre ønsker seg finere lokaler, og i 2019 så de på mulige løsninger sammen med en interiørarkitekt. Det ble utarbeidet noen flotte skisser og innhentet priser. Prosjektet handlet også om hvordan vi kan få de små lokalene til å fungere best mulig som klubblokaler, og det er viktig at ungdommene selv deltar i hele prosessen.»

Det er lagt inn 50 000 kroner i et ønsket tiltak som det ikke fins rom for innenfor rammen. Det er en forsiktig sum som forutsetter dugnad, og som er et stykke fra det som ble skissert. Det vil allikevel sannsynligvis være nok til å gi klubben et godt løft.»

I forkant av budsjettbehandlingen i KST 13. desember 2019 ble det sendt ut en uttalelse fra Bø ungdomsråd:

Til

Medlemmene av Bø Kommunestyre

Uttalelse fra Bø Ungdomsråd om budsjett 2020

Det nye ungdomsrådet i Bø kommune har hatt sitt første møte etter at det nye rådet ble valgt av kommunestyret. Her gikk vi blant annet igjennom forslaget til budsjett for 2020.

Bø ungdomsråd kommer derfor med følgende uttalelse til budsjettet som skal behandles av KST 12. desember:

Det er ikke tatt med midler til oppussing av Bø ungdomsklubb i budsjettet som er foreslått. Det mener vi at må tas med. Ungdomsklubben er en av de få møteplassene ungdommen i Bø har. Klubben er populær og det er en trygg plass å være, men klubblokalet er slitt og det er alt for trangt.

1. Vi ber først og fremst om mer penger til å pusse opp det lokalet vi allerede har. Belysning, møbler, snekkerarbeid, skifte av gulv, dekorasjon, møbler osv. Forslag: 100.000 kr.
2. Vi ber videre om løsninger for å få større klubblokale. Et av forslagene til ungdomsrådet er å diskutere hva som kan gjøres med lagringsrommet til Bøhallen som ligger vegg til vegg med ungdomsklubben? Kan vi få bruke det?

Hilsen medlemmene i Bø Ungdomsråd

Håvard Bergseng Rødsand
Leder

Lovise Larsen
Nestleder

Therese Falch Vikan

Brage Rønne Gåsland

Kine Sommerseth

Det ble ikke bevilget penger til oppussing av ungdomsklubben i budsjett for Bø kommune 2020. I KST 13. desember ble det imidlertid antydnet at det skulle arrangeres et møte med ungdomsrådet om saken. Det som da var nevnt var et møte med de politiske gruppeledere. Dette har ikke vært fulgt opp. Bø ungdomsråd gjentok i KST 27. februar 2020 ønsket om å få pusset opp Bø ungdomsklubb og ba om en avklaring i saken.

Selv om tiltaket var beskrevet i budsjettsaken lagt frem for KST i desember 2019 mener rådmannen det er viktig å gi ungdommene en endelig avklaring på den henvendelsen de har gjort. Dette er bakgrunnen for at saken nå legges frem som en egen sak til politisk behandling.

Vurdering:

Bø ungdomsklubb har vært godt besøkt de siste årene. I 2019 hadde vi noe mer åpent, men vi er ennå langt fra målet om å ha ukentlig ungdomsklubb. De fleste klubbkvelder er det et besøk på rundt 40, og når det arrangeres åpen hall i tillegg kan det være en del flere. Klubben er også et populært sted under familiefredag og brukes jevnlig av prosjektet «Etter Skoletid». På familiefredag er det vanligvis rundt 100 besøkende og da er hallen og B-salen også i bruk. Klubben brukes som møtelokalet for klubbstyret og RMF, og det kan og leies til mindre arrangement og aktiviteter for ungdom.

Det stemmer at lokalene til ungdomsklubben er slitne og at de primært har gammelt inventar. Lokalene er små med mye skrått tak, møblene er gitt eller kjøpt brukt og ikke nødvendigvis tilpasset hverken bruk eller rommets utforming. Klubblokalene har også vist seg å være utfordrende planmessig i forhold til dagens bruk, og de blir raskt for små hvis det skal gjennomføres aktiviteter eller grupper ønsker å trekke seg litt unna for ro eller samtale. I skissen gitt av interiørarkitekt var det tegnet inn en halv-vegg som vil bidra til å skille mer mellom ulike aktiviteter. Rådmannen er enig med ungdommene i at det kan være et hensiktsmessig tiltak.

Det har vært uformelle samtaler med Bøhallen om bruk av lagringsrommet til klubb. Rådmannen er enig i at det ligger slik til at det kunne vært en mulighet. Det er imidlertid vanskelig å få til. Bøhallen trenger lagringsplass, og skal de gi ifra seg lokalet må de selv bygge mer lagringsrom. Det må i så fall finansieres. Større lokale vil og medføre mer leieutgifter. Spørsmålet om større lokaler er noe det er mulig å komme tilbake til skulle det vise seg at Bøhallen ser det mulig å endre bruken av lagerrommet.

Det er rådmannens vurdering at lokalene trenger oppussing. Rådmannen er enig i at en oppussing og mindre tilpassinger av lokalet kan gjøre det mer egnet for bruk og mer attraktivt som møteplass for ungdom. Ungdommene selv har bedt om 100 000. Rådmannen mener de vil kunne komme langt på vei med 50 000 hvis vi fikk til litt dugnad og innsats fra foreldre. Det har også vært diskutert å kjøre et eget kunstprosjekt via kulturskolen i arbeidet med å utsmykke noen av veggene. Dette er en god ide som og vil kunne bidra til ungdommenes eierskap og stolthet for egen klubb.

Det er og rådmannens vurdering at det ikke er rom i budsjettet for 2020 å øke rammene for Bø ungdomsklubb. Vi har for tiden høyt forbruk på drift generelt i kommunen, og da er det vanskelig samtidig å øke driftskostnadene i år. Tiltaket vurderes i forbindelse med budsjett 2021.

Straumsjøen 2.3.20

Gundar Jakobsen
Rådmann

Kine Anette Johnsen
Kultur og nærings sjef

TILTAKSPLAN FOLKEHELSE 2020

Saksbehandler: Tina Paasche
 Arkivsaksnr.: 15/641

Arkiv: G00

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
24/19	Formannskapet	11.04.2019
19/19	Kommunestyret	25.04.2019

Innstilling:

Kommunestyret vedtar Handlingsplan Folkehelse 2016.

Saksutredning:**Bakgrunn**

Folkehelsearbeid er innsats for å bedre innbyggernes helse og trivsel, planlegge, gjennomføre og evaluere tiltak, og legge til rette for at mennesker kan leve et godt liv. Eller som det står i Bø kommune sin kommuneplan: videreutvikle det gode liv. Et godt kommunalt folkehelsearbeid er langsiktig, systematisk og tverrsektorielt og skal være gjennomgående i organisasjonen.

Folkehelsearbeid og samarbeidsavtalen med Nordland fylkeskommune

Bø kommune er en Folkehelsekommune. Det vil si at vi har en samarbeidsavtale med Fylkeskommunen om å drive et strukturert folkehelsearbeid med hjelp av folkehelsekoordinator i 50 % stilling og prosjektmidler øremerket folkehelseiltak.

Kommunen prioriterer arbeidet høyt, noe som gjenspeiles i kommuneplanen der det står at «folkehelseperspektivet skal ligge til grunn for alle planer og vedtak og skal gjennomsyre all aktivitet i kommunen».

I 2018 ble det tegnet ny samarbeidsavtale om folkehelsearbeid 2018 - 2021 mellom Nordland fylkeskommune (NFK) og Bø kommune. Målet med avtalen er å etablere et gjensidig forpliktende samarbeid om et godt forankret, kunnskapsbasert, strukturert og målrettet folkehelsearbeid. I samarbeidsavtalen har kommunen og NFK blitt enige om 7 samarbeidsområder: 1) Forankring av folkehelsearbeidet, 2) Samarbeid, 3) Bo- og nærmiljø, 4) Et inkluderende og likeverdig samfunn, 5) Barn og ungdom, 6) Voksenlivet og 7) Alderdom. Ved siden av de 7 satsningsområdene skal utjevning av sosiale helseforskjeller og psykisk helse vektlegges som gjennomgående perspektiver i oppfølgingen av samarbeidsavtalen. Rammetilskuddet fra samarbeidsavtalen er i år på 195 500 kr.

Tiltaksplan for folkehelse 2020 og plan for bruk av restmidler fra 2019

Folkehelsearbeidet ledes av Folkehelsegruppen som består av rådmannens lederteam, kommuneoverlegen og folkehelsekoordinator. Arbeidet, som er tverrsektorielt, skal baseres på kunnskap om både nasjonale og lokale forhold. Tiltaksplanen tar utgangspunkt i samarbeidsavtalen med NFK, og er videre godt forankret i kunnskap om eget lokalsamfunn. I tillegg til tiltaksplanen for 2020 har Bø kommune en egen plan for bruk av restmidler fra

2019. Den fremlagte tiltaksplanen er gjennomgått i Folkehelsegruppen og godkjent av Nordland Fylkeskommune.

Tiltaksplan for folkehelse 2020 beskriver de tiltak som omfattes av samarbeidsavtalen med Nordland fylkeskommune, og er ikke en fullstendig handlingsplan og oversikt over folkehelse tiltak i Bø kommune. Tiltaksplanen angir hvordan tilskuddsmidler (195 500 kr) fra Fylkeskommunen er foreslått brukt i 2020. Plan for bruk av restmidler angir hvordan restmidler fra fjorårets tilskuddsmidler (42 500 kr) er foreslått brukt i 2020.

Vurdering

Bø kommune har store muligheter til å utføre et godt folkehelsearbeid. Vi har god oversikt, en organisasjon som er motivert og jobber godt sammen, har stor gjennomføringsevne og ikke minst har vi frivillige lag og foreninger som sterkt bidrar i arbeidet. Kommunens mål er å gjøre Bø kommune til et godt, helsefremmende samfunn der alle har anledning til å føle samhørighet og delta i fellesskapet, ta sunne valg og kort sagt «leve det gode liv». Vår vurdering er at den fremlagte planen vil bidra i arbeidet med å oppnå dette målet.

Gundar Jakobsen
Rådmann

Kine Anette Johnsen
Kultur- og næringssjef

Vedlegg:

- Tiltaksplan folkehelse 2020
- Plan for bruk av restmidler fra 2019
- Samarbeidsavtale om folkehelsearbeid med Nordland fylkeskommune (2018 – 2021) ligger på mappen

Tiltaksplan folkehelse - Bø kommune 2020

Tiltaksplanen beskriver utvalgte tiltak som omfattes av avtalen med Nordland fylkeskommune. Budsjettet angir hvordan tiltaksmidler (195 500 kr) fra Fylkeskommunen er foreslått brukt i 2020. Planen er ikke en fullstendig handlingsplan og oversikt over folkehelse tiltak i Bø kommune.

Navn på tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig for gjennomføring	Budsjett	Samarbeidsområde (avtale Fylkeskommune)
Lønnsmidler folkehelsekoordinator	Av rammetilskuddet fra Fylkeskommunen kan inntil 100.000 kr benyttes til folkehelsekoordinatorstillingen, under forutsetning av at kommunen bruker minst tilsvarende beløp til stillingsressurs.		100 000	1) Forankring av folkehelsearbeidet
Smaksverkstedet	<p>10-ukers Smaksverksted for opptil 12 barn fra 5.-7.klasse i Bø kommune.</p> <p>I oversikten over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Bø kommune kommer det frem at hele 41 % av ungdommer i 8.klasse er overvektige eller har fedme. Vi ønsker derfor å fokusere på forebygging i form av å fremme sunne levevaner, matglede og matkompetanse for barna som nå er i barneskolealder.</p> <p>Beskrivelse av tiltaket: Smaksverkstedet er en inkluderende fritidsaktivitet i barnas nærmiljø der vi lærer de unge å lage enkel og næringsrik mat uten oppskrift. Vi formidler et folkelig syn på helse og brenner for å gi barn og unge et sunt forhold til mat, basert på matglede og matkompetanse. Smaksverkstedet skaper interesse for næringsrik mat, og gir rom for kreativitet og mestring, i tillegg til å gjøre barn og unge i stand til å ta gode og bærekraftige matvalg. Kurset følger kostholdsrådene fra Helsedirektoratet. Smaksverkstedet bidrar til å redusere sosial ulikhet i helse ved å fremme sunne levevaner og bidra til en</p>	Folkehelsekoordinator	50 000	5) Barn og ungdom

	<p>helsefremmende oppvekst uavhengig av foreldrenes økonomi. Barna får delta på en sosial arena med trygge voksne, og er med på å skape til trygge nærmiljø med et positivt fokus på mat. På Smaksverkstedet skjer ofte kulturutveksling gjennom mat, og barna opplever tilbudet som gøy, inkluderende, lærerikt, sosialt og kreativt.</p>			
Utstyr til utstyrssentralen	<p>I år fortsetter arbeidet med Bø utstyrssentral. Pengene det er budsjettert med her går til videre innkjøp av utstyr til utstyrssentralen. Midlene kan også brukes til ulike arrangementer i regi av utstyrssentralen, som f. eks åpen dag, sommerfeiring, arrangement under Folkehelseuka o.l. for å skape engasjement og interesse rundt utstyrssentralen.</p>	Folkehelsekoordinator i samarbeid med Frivilligsentralen	20 500	4) Et inkluderende og likeverdig samfunn
Aktivitet- og transporttilbud for eldre	<p>Bøheimen inngår samarbeid med musikklinja på Sortland VGS, Kulturskolen, barnehagene og barneskolene i Bø og avdeling for psykisk helse med mål om å legge til rette for helsefremmende møter på tvers av generasjoner og funksjonsnivå, samt styrke helse og trivsel gjennom musikalske opplevelser.</p> <p>Utførelse:</p> <p>Musikklinja på Sortland VGS: Det opprettes kontakt med musikklinja på Sortland, med tanke på faget "musikkformidling". Elevene lager forestilling som fremføres på Bøheimen og eventuelt på det allerede eksisterende tiltaket "Tirsdagstreff". Aktivitetsleder Elise Eggebø underviser elevene om sammenhengen mellom musikk og helse, og om metoden Musikkbasert Miljøbehandling. Utgifter: Midlene vil gå til transportutgifter tur-retur Sortland, og bevertning til elevene.</p> <p>Kulturskolen: Aktivitetsleder samarbeider med Kulturskolen om å flytte noen av øvelsene og konsertene til Bøheimen, slik at</p>	Aktivitetsleder, Bøheimen	15 000	7) Alderdom

	<p>beboerne får delta sammen med barna, og høre dem fremføre. Utgifter: eventuelle transportutgifter.</p> <p>Barnehagene: Aktivitetsleder samarbeider med barnehagene om å ha felles sang- og bevegelsesstund sammen med beboerne. Utgifter: Transportutgifter for barnehagene.</p> <p>Barneskolene: Aktivitetsleder samarbeider med barneskolene om å ha felles eventyrstunder, samt andre arrangementer som juleverksted, julesangstund o.l. Utgifter: Transportutgifter for barneskolene.</p> <p>Avdeling for psykisk helse: Aktivitetsleder ønsker å inkludere psykisk utviklingshemmede til tiltaket ved at gruppen blir invitert til Bøheimen for å ta del i felles sangstund med beboerne på Bøheimen. Utgifter: eventuelle transportutgifter.</p>			
<p>Kompetanseheving</p>	<p>Disse midlene er "åpne", på den måten at vi ikke vet per dags dato hvilken type kompetanseheving midlene skal gå til. Vi ønsker å ha mulighet til å se an hvilke tilbud som kommer i løpet av året og hva kommunen ser størst nytte i. Midlene må gå til folkehelse relaterte tema, og kan f. eks gå til å sende 1 eller 2 personer på kurs eller seminar (folkehelsekoordinator, rektorer, styrere i bhg, lærere, rådmann, ordfører, ungdomsleder e.l) alt etter hvilke kurs og seminarer som blir tilgjengelige ilt året. Midlene kan også gå til ekstern foredragsholder e.l som blir invitert hit til Bø. f. eks i forbindelse med Folkehelseuka 2020.</p>	<p>Folkehelsekoordinator</p>	<p>10 000</p>	<p>1) Forankring av folkehelsearbeidet</p>

Plan for bruk av restmidler fra 2019

Plan for bruk av restmidler angir hvordan restmidler (folkehelse) fra fjorårets tilskuddsmidler fra Fylkeskommunen (42 500 kr) er foreslått brukt i 2020.

Navn på tiltak	Beskrivelse	Ansvarlig for gjennomføring	Budsjett	Samarbeidsområde (avtale Fylkeskommune)
Design oversiktsdokumentet	I år skal oversiktsdokumentet over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen oppdateres. I den anledning ønsker vi også å oppdatere dokumentet sitt design så det blir attraktivt å lese og bruke i etterkant. Midlene kan gå til hjelp med grafisk design og/eller trykking av x-antall eksemplarer. Hanne Fredheim skal designe dokumentet.	Folkehelsekoordinator	10 000	1) Forankring av folkehelsearbeidet
Foredrag folkehelse	Kurs/foredrag med ekstern foreleser om folkehelse for det nye kommunestyret. Aktuelle tema:	Folkehelsekoordinator	30 000	1) Forankring av folkehelsearbeidet
Kompetanseheving	<ul style="list-style-type: none"> - bevisstgjøre hva folkehelse og folkehelsearbeid er - øke kunnskapen om koblingen mellom helse/folkehelse og planlegging - bevisstgjøre hvordan både kommunale og ikke-kommunale aktører kan bidra til helsefremming - redusere barrierene for samarbeid ved at alle har en felles forståelse av det man lærer på kurset/foredraget - bevisstgjøre kostnadseffektiviteten på lang sikt hvis det satses på helsefremming - gjerne med hovedfokus på oversiktsdokumentet/kunnskapsgrunnlaget og viktigheten av det	Folkehelsekoordinator	2 500	1) Forankring av folkehelsearbeidet

SAMARBEIDSAVTALE OM FOLKEHELSEARBEID

2018-2021

DEL I – Generell del

1. Avtaleparter

Bø kommune, org. nr. 945452676 (heretter benevnt kommunen)

og

Nordland fylkeskommune, org.nr. 964982953 (heretter benevnt fylkeskommunen)

2. Definisjoner

Følgende definisjoner benyttes i lov om folkehelsearbeid (LOV 2011-06-24 nr. 29) og ligger til grunn for avtalen.

Folkehelse: befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning.

Folkehelsearbeid: samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen.

3. Bakgrunn for samarbeidet

Samarbeidet om folkehelsearbeid mellom fylkeskommunen og kommunen bygger på:

- Regional folkehelseplan Nordland (2018-2025).
- FT-sak 173/2017: Folkehelsearbeid – videreført samarbeid med kommunene.
- Fylkeskommunens og kommunens oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helse.
- Lov om folkehelsearbeid (LOV 2011-06-24 nr. 29).
- Andre lover og forskrifter som er relevant for folkehelsearbeidet i kommunen og fylkeskommunen, herunder plan- og bygningsloven, tannhelsetjenesteloven og lovverk knyttet til medvirkningsorganer.

4. Formål

Formålet med avtalen er å etablere et gjensidig forpliktende samarbeid om et godt forankret, kunnskapsbasert, strukturert og målrettet folkehelsearbeid. Folkehelselovens formålsparagraf (§ 1) legges til grunn. Formålet med loven er:

«... å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.»

5. Samarbeidsområder

Samarbeidet skal baseres på resultatområdene i Regional folkehelseplan Nordland (2018-2025):

- 1) Forankring av folkehelsearbeidet
- 2) Samarbeid
- 3) Bo- og nærmiljø
- 4) Et inkluderende og likeverdig samfunn
- 5) Barn og ungdom
- 6) Voksenlivet
- 7) Alderdom

6. Gjennomgående perspektiver

Følgende gjennomgående perspektiver skal vektlegges i oppfølgingen av samarbeidsavtalen:

Utjevning av sosiale helseforskjeller:

Utjevning av sosiale helseforskjeller er et av hovedmålene for folkehelsearbeidet i Norge. For å lykkes med å nå dette målet er det nødvendig å vurdere hvordan ulike tiltak påvirker helsens fordeling i befolkningen.

Psykisk helse:

For å lykkes med å skape et samfunn som fremmer psykisk helse og livskvalitet, er det nødvendig å legge vekt på forhold i omgivelsene som fremmer mestring, tilhørighet, deltagelse og opplevelse av mening.

Begge de gjennomgående perspektivene krever handling og samarbeid på tvers av sektorer og fag. Disse perspektivene skal legge føringer for valg av resultatområder, utarbeiding av resultatmål, og for hvordan tiltak planlegges, gjennomføres og evalueres.

7. Forankring

Avtalen skal forankres politisk i kommunen og fylkeskommunen. Administrativt skal avtalen følges opp av rådmann i kommunen og etats sjef med ansvar for folkehelseområdet i fylkeskommunen.

Partene skal kontinuerlig arbeide med å forankre folkehelseperspektivet i relevante planer og strategier.

8. Folkehelsekoordinator

Kommunen skal ha ansatt folkehelsekoordinator/folkehelserådgiver. Folkehelsekoordinator skal ha en definert stillingsprosent som er dedikert til folkehelsearbeid. Folkehelsekoordinatoren skal koordinere oppfølging av samarbeidsavtalen og rapportere på avtalen.

Fylkeskommunens folkehelseseksjon vil fortløpende og etter behov veilede kommunen i planlegging og gjennomføring av tiltak som er forankret i samarbeidsavtalen. Fylkeskommunen skal sikre nødvendig kompetanse og kapasitet til å følge opp forpliktelser i avtalen. Fylkeskommunen vil bidra i opplæringen av nye folkehelsekoordinatorer i kommunene.

Folkehelsearbeidet tar for øvrig utgangspunkt i de ressurser som er tilgjengelig i virksomhetene

Partene skal utnevne hver sin kontaktperson for oppfølging av avtalen mellom partene. Disse skal også ha ansvar for å holde administrativ ledelse oppdatert om samarbeidet. Oversikt over kontaktpersoner beskrives i «Vedlegg I». Endringer meldes umiddelbart til samarbeidsparten.

9. Tverrfaglig samarbeid

Folkehelsearbeidet skal organiseres og drives fram i et tverrfaglig og tverretattlig samarbeid. Relevante aktører og organisasjoner må sikres medvirkning i arbeidet med planer, strategier og tiltak.

10. Møtevirksomhet

Fylkeskommunen arrangerer årlig samarbeidsmøte med kommuner, primært ved bruk av regionale nettverk som møtearena. Ved behov avtales møter ut over dette mellom partene. Dersom begge parter er enige om det kan møter holdes i form av telefonmøte/ videokonferanse.

Fylkeskommunen arrangerer årlige samlinger om folkehelsearbeid for alle kommunene i fylket.

Kommunen er forpliktet til å delta i møter og nettverkssamlinger med kommuner og fylkeskommune knyttet til folkehelsearbeidet.

11. Finansiering

Fylkeskommunen vil gi årlig rammetilskudd til kommunen for oppfølging av samarbeidsavtalen:

- Kommunens samlede tilskudd for hvert år bestemmes av fylkeskommunens årlige budsjettdisponeringer. Fylkeskommunen vil snarest etter fylkestingets budsjettvedtak informere kommunen om tildeling for neste avtaleår.
- Av rammetilskuddet kan inntil kr 100.000,- benyttes til folkehelsekoordinatorstilling, under forutsetning av at kommunen bruker minst tilsvarende beløp til stillingsressurs. Ut over dette skal kommunen dekke administrative kostnader ved gjennomføringen av avtalen, herunder lønn- og reisekostnader, kontorhold, diett, m.m.
- Tilskuddet skal for øvrig brukes til å finansiere tiltak som er prioriterte i kommunens årlige tiltaksplan.
- Kommunen kan ikke disponere det fylkeskommune tilskuddet som kommunalt søkbare tilskuddsmidler. Tilskuddet kan ikke brukes til større anskaffelser av utstyr eller anlegg.

12. Rapportering

Kommunen skal årlig rapportere på følgende:

- 1) Kommunen skal utarbeide en årlig tiltaksplan med resultatområder, resultatmål og budsjett. Frist for innsendelse av tiltaksplanen er 31. januar hvert år. Mal utarbeidet av fylkeskommunen skal brukes. Den årlige tiltaksplanen som sendes til fylkeskommunen skal vise hvordan det fylkeskommunale avtaletilskuddet til tiltak planlegges brukt, og skal ikke være en tiltaksplan for hele kommunens folkehelsearbeid.
- 2) Organisering av folkehelsearbeidet og gjennomføring av tiltak i kommunens årlige tiltaksplan, herunder vurdering av måloppnåelse og vurdering av tiltakenes betydning for utjevning av sosiale helseforskjeller og psykisk helse. Mal utarbeidet av fylkeskommunen skal brukes. Frist for rapporteringen er 31. januar.
- 3) Økonomirapportering som viser bruk av fylkeskommunalt avtaletilskudd. Mal utarbeidet av fylkeskommunen skal brukes. Frist: 31. mars.

Fylkeskommunen vil årlig rapportere på gjennomføring av fylkeskommunens handlingsprogram til Regional folkehelseplan Nordland i forbindelse med den årlige rulleringen i fylkestinget.

13. Konsekvenser ved manglende oppfyllelse

Det stilles krav fra fylkeskommunen i forhold til de økonomiske tilskudd som gis. Hvis kommunen ikke innfrir kravene som er satt, kan fylkeskommunen kreve tilbakebetalt hele eller deler av utbetalt tilskudd.

Partene skal informere hverandre snarest mulig hvis forpliktelsene i avtalen ikke kan innfris.

14. Varighet, opphør

Avtalen trer i kraft fra den dato begge parter har signert avtalen. Avtalen gjelder løpende, men kan sies opp skriftlig med 6 måneders varsel.

Dersom partene er enige, kan avtalen endres i avtaleperioden. Behov for endringer skal drøftes dersom en av avtalepartnerne ber om det.

Skal avtalen eller deler av avtalen revideres, skal dette forankres på politisk nivå.

15. Prosessuelt

Tvister skal forsøkes løst i minnelighet.

Eventuell uenighet om forståelsen av denne avtalen skal behandles og avklares av administrativ ledelse i fylkeskommunen og kommunen.

Eventuelle rettslige tvister med utspring i denne avtale, skal løses ved de alminnelige domstoler med Salten tingrett som verneting.

16. Andre bestemmelser

Avtalen og tiltak som gjennomføres i regi av avtalen, skal profileres som et konkret samarbeid mellom avtalepartene.

Avtalen utstedes i to eksemplarer, ett til hver av partene.

DEL II – Prioriterte resultatområder

17. Årlig tiltaksplan

Kommunens årlige tiltaksplan skal bygges opp etter resultatområdene i Regional folkehelseplan Nordland (2018-2025). Tiltakenes betydning for utjevning av sosiale helseforskjeller og psykisk helse skal beskrives.

Følgende tema er obligatoriske i kommunens årlige tiltaksplan:

- Helsefremmende barnehage og skole (under resultatområde 5) Barn og ungdom)
- Resultatområde 3) Bo- og nærmiljø

Ut over dette velger kommunen selv hvilke resultatområder som prioriteres i den årlige tiltaksplanen, med utgangspunkt i kommunens oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helse. Kommunens prioriterte tiltak behøver ikke å være innen de samme resultatområdene gjennom hele avtaleperioden. Det stilles heller ikke krav om at alle resultatområder dekkes i løpet av avtaleperioden.

Fylkeskommunen vil gjennomføre en årlig rullering av fylkeskommunens handlingsprogram til Regional folkehelseplan Nordland (2018-2025), med politisk behandling i fylkestinget.

18. Obligatoriske resultatområder med resultatmål

Helsefremmende barnehage og skole

- Kommunen har innen 2019 utviklet helsefremmende barnehager gjennom implementering av anbefalte kriterier.
- Kommunen har innen 2020 utviklet helsefremmende skoler gjennom implementering av anbefalte kriterier.
- Fylkeskommunen har innen 2020 utviklet helsefremmende videregående skoler gjennom implementering av anbefalte kriterier.

Bo- og nærmiljø

- Partene har forankret helsefremmende bo- og nærmiljø i alle relevante planer som utarbeides i avtaleperioden (fysisk tilrettelegging, sosiale møteplasser, estetiske kvaliteter, trygghet, sosial boligbygging, aktiv transport, trafiksikkerhet, grøntområder, miljøhensyn).
- Kommunen skal i sin tiltaksplan for 2018 utforme konkrete resultatmål for avtaleperioden for dette resultatområdet, basert på lokale utfordringer og muligheter.
- Kommunen har innen utgangen av 2019 utarbeidet en 2-delt søkerliste om spillemidler hvor idrettsanlegg og anlegg og tilrettelegging for lavterskel egenorganisert aktivitet er prioriterte på separate lister. Prioriteringene tar utgangspunkt i tilsvarende balanse i kommunal anleggsplan.
- Fylkeskommunen skal fullføre prosjektet «Nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse» og videreformidle erfaringer fra dette.

Sted / dato Bodo, 3/7-18

Nordland fylkeskommune

Aase Røisnes

fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse

Sted / dato 14/5-18

Bø kommune

Sture Pedersen

ordfører

REGLEMENT BØ UNGDOMSRÅD

Saksbehandler: Tina Paasche
Arkivsaksnr.: 19/568

Arkiv: 033

Saksnr.: Utvalg
24/20 Formannskapet

Møtedato
12.03.2020

Innstilling:

Følgende reglement for Bø ungdomsklubb vedtas:

REGLEMENT FOR BØ UNGDOMSRÅD**1. Formål**

Bø ungdomsråd skal være ungdommens talerør ovenfor politikere og beslutningstakere, og skal ha en rådgivende rolle for kommunen og fylkeskommunen. Ungdomsrådet skal representere ungdoms interesser og har rett til å uttale seg om alle saker som gjelder ungdom. Rådet kan også ta opp saker på eget initiativ.

2. Sammensetning

Ungdomsrådet skal bestå av fem medlemmer og fire varamedlemmer. Hvert kjønn skal som følge av kommunelovens bestemmelser være representert med minst 40 %. Medlemmene kan ikke ha fylt 19 år på valgtidspunktet.

Det er ikke et krav om å være folkeregistert som bosatt i kommunen for å sitte i ungdomsrådet.

Varamedlemmer skal være i nummerert rekkefølge.

3. Valg

Ungdomsrådets medlemmer velges av kommunestyret for to år av gangen.

Organisasjoner i kommunen som representerer ungdom har rett til å foreslå kandidater.

Ungdomsrådet konstituerer seg selv og velger selv leder og nestleder blant rådets medlemmer.

4. Møter

Medlemmene i ungdomsrådet har både rett og plikt til å delta på møter. At medlemmene har plikt til å møte, betyr at de må komme på møtene i rådet med mindre de har gyldig forfall.

Møter kan holdes når leder eller minst to av rådets medlemmer krever det.

Møtet holdes for åpne dører hvis ikke annet følger av lovbestemt taushetsplikt eller i medhold av kommunelovens § 31.

Medlemmene som er tilstede i møtet, har plikt til å stemme når en sak tas opp til avstemming.

Minst halvparten av representantene må være tilstede for at møtet i ungdomsrådet skal være vedtaksfør, dette i henhold til kommunelovens § 11-9. Vedtak krever alminnelig flertall (mer enn 50 %). Møtelederens stemme er avgjørende hvis antallet stemmer for og imot et forslag er likt. Varamedlemmer har stemmerett, på lik linje som faste medlemmer, dersom de er innkalt til møtet.

5. Oppgaver

To medlemmer fra ungdomsrådet får møte- og talerett i kommunestyret og ett medlem gis møte og talerett i formannskapet. Ungdomsrådet velger selv hvem som skal møte.

Medlemmene fra ungdomsrådet gis ikke rett til å møte i lukkede møter, dersom kommunestyret selv innvilger slik rett i enkeltsaker.

Ungdomsrådet skal hvert år utarbeide en årsmelding som skal legges frem for kommunestyret.

Ungdomsrådet skal gis nødvendig opplæring.

Kommunestyret kan gi ungdomsrådet myndighet til å fordele bevilgninger.

Bø kommune skal etablere rutiner som sikrer at rådet mottar saker på et så tidlig tidspunkt i saksbehandlingen, at uttalelsene fra rådet har mulighet til å påvirke utfallet av saken. Uttalelsene skal følge saksdokumentene til det kommunale organet som avgjør saken endelig.

Ungdomsrådet kan på eget initiativ gi uttalelse om enhver sak rådet finner hensiktsmessig og som berører ungdom i kommunen. Det gjelder bl.a. budsjett og økonomiplan, alle plandokument og andre saker som fremmes til politisk behandling.

Rådene er et forvaltningsorgan i henhold til forvaltningsloven. Rådets medlemmer har derfor taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13.

6. Sekretariat

I henhold til forskrift om medvirkningsordninger §3 skal ungdomsrådet gis tilstrekkelig sekretariatshjelp. Bø kommune skal avsette tilstrekkelig ressurser til at medlemmene får den opplæringen, støtten og oppfølgingen som kreves for at de skal bli trygge i rollene sine og at rådet kan gjennomføre sine oppgaver som ungdomsråd på en god måte.

7. Økonomi

Kommunestyret skal vedta budsjett og sørge for nødvendige bevilgninger til ungdomsrådets drift.

Ungdomsrådet disponerer eget budsjett.

8. Godtgjørelse

Ungdomsrådets medlemmer mottar møte og reisegodtgjørelse etter det til det enhver tid gjeldende «Godtgjørelsesregulativ for folkevalgte i Bø kommune».

Saksutredning:

Ungdomsrådet har i møte 24.02.20 diskutert nytt reglement for rådet og utarbeidet et forslag til vedtekter.

Vedtektene er forsøkt sidestilt med Bø eldreråd sitt reglement. I likhet med Bø eldreråd foreslår Bø ungdomsråd et reglement som i all hovedsak følger lov og forskrift.

Loven gir ikke ungdomsrådet tale og forslagsrett i formannskapet. Bø ungdomsråd ønsker et reglement som gir ungdomsrådet de samme muligheter og rettigheter som Bø eldreråd, dvs. at en representant fra ungdomsrådet kan møte i formannskapet med tale og forslagsrett. Dette i tillegg til representasjon i kommunestyret.

På lik linje med eldrerådet ønsker også ungdomsrådet å disponere eget budsjett.

Straumsjøen 2.3.20

Gundar Jakobsen
Rådmann

Kine Anette Johnsen
Kultur- og nærings sjef

Vedlegg:

KOMMUNEDELPLAN FOR FYSISK AKTIVITET OG NATUROPPLEVELSER 2020 - 2023

Saksbehandler: Kine Anette Johnsen
Arkivsaksnr.: 19/201

Arkiv: 143

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
69/19	Formannskapet	21.11.2019
/	Kommunestyret	
25/20	Formannskapet	12.03.2020
/	Kommunestyret	26.03.2020

Innstilling:

Bø kommune vedtar «Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelse 2020 – 2023»

Saksutredning:

Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelse er revidert i henhold til «Planprogram kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelse». Både planprogrammet og forslaget til plan har vært ute til offentlig ettersyn.

Planen var sist revidert i 2015 og gjaldt i perioden 2016 – 2019. Formålet med planarbeidet er å få en oppdatert langsiktig plan for utvikling av fysisk aktivitet og naturopplevelse i Bø. Det er også et krav at anlegg det skal søkes spillemidler til er innarbeidet i en kommunal plan.

Planprogrammet ble vedtatt i 11. mai i år, og stadfestet 26. september. Utkast til plan ble vedtatt av KST 13. desember 2019 og lagt ut til offentlig ettersyn med frist 18. februar 2020. Lag, foreninger og publikum er bedt om innspill til planen. Det er underveis holdt et åpent møte, og lag og foreninger er blitt tilskrevet. Det har også vært vektlagt å få inn innspill fra skoler og barnehager. I tilknytning til planprogrammet kom det 10 innspill til planen. Disse ble i stor grad innarbeidet i forslag til planen.

I tilknytting til forslaget til plan kom det ytterligere 6 innspill:

1. Bø ungdomsråd. Ønske om motorkross/bike samt bedre transporttilbud
2. Straume pensjonistforening. Ønske om innendørs bocciabane
3. NFK. Fokus på universell utforming og folkehelse
4. Bø kystlag. Kystled og «Marmelpasset»
5. Bø ungdomsskole. Oppdatert informasjon om status
6. BøPuls. Om UngPuls og betydningen av gode tilbud hos også private aktører

Innspillene er i stor grad hensynstatt i det nye planforslaget.

Gundar Jakobsen
Rådmann

Kine Anette Johnsen
Kultur- og næringsjef

Vedlegg:

Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelse 2020 – 2023

ORIENTERING UNGDATAUNDERSØKELSE 2019

Saksbehandler: Tina Paasche
Arkivsaksnr.: 19/46

Arkiv: F40

Saksnr.: Utvalg
26/20 Formannskapet

Møtedato
12.03.2020

Innstilling:

Bø kommune tar resultatene fra Ungdata-undersøkelsen 2019 til orientering.

Saksutredning:

Ungdata-undersøkelsen er standardiserte spørreskjemaundersøkelser som tilbys alle landets kommuner og fylkeskommuner. Undersøkelsen innebærer at skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring svarer på spørsmål om ulike sider ved livet sitt. Intensjonen med Ungdata er å kartlegge hvordan ungdom har det og hva de driver med i fritiden sin. Ungdata-undersøkelsen dekker helheten i ungdoms liv og omfatter et bredt spekter av temaområder (foreldre og venner, skole, lokalmiljø, fritidsaktiviteter, helse og trivsel, rusmiddelbruk, risikoatferd og vold), og gir dermed et godt innblikk i hvordan det er å være ung i Norge i dag.

Gjennom å spørre ungdom direkte om disse temaene kan Ungdata gi en oversikt over hvor mange som for eksempel trives i lokalmiljøet sitt eller som driver med idrett. Resultatene må tolkes lokalt og de kan gi en pekepinn på hvilke områder det kan være verdt for kommunen å satse videre på.

Nasjonale data fra Ungdata-undersøkelsen viser at de fleste ungdommene i Norge har det bra. Det er allikevel slik at bruddet med skikkelighetstrenden fortsetter. Det er en økning i ungdomskriminalitet, cannabisbruk og vold. Økningen i selvrapporterte psykiske plager fortsetter, mens framtidsoptimismen synker.

Ungdata-undersøkelsen ble gjennomført på Bø Ungdomsskole våren 2019 i uke 12. Ruskonsulent var ansvarlig for gjennomføringen av undersøkelsen. 75 elever deltok i undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på hele 93 %.

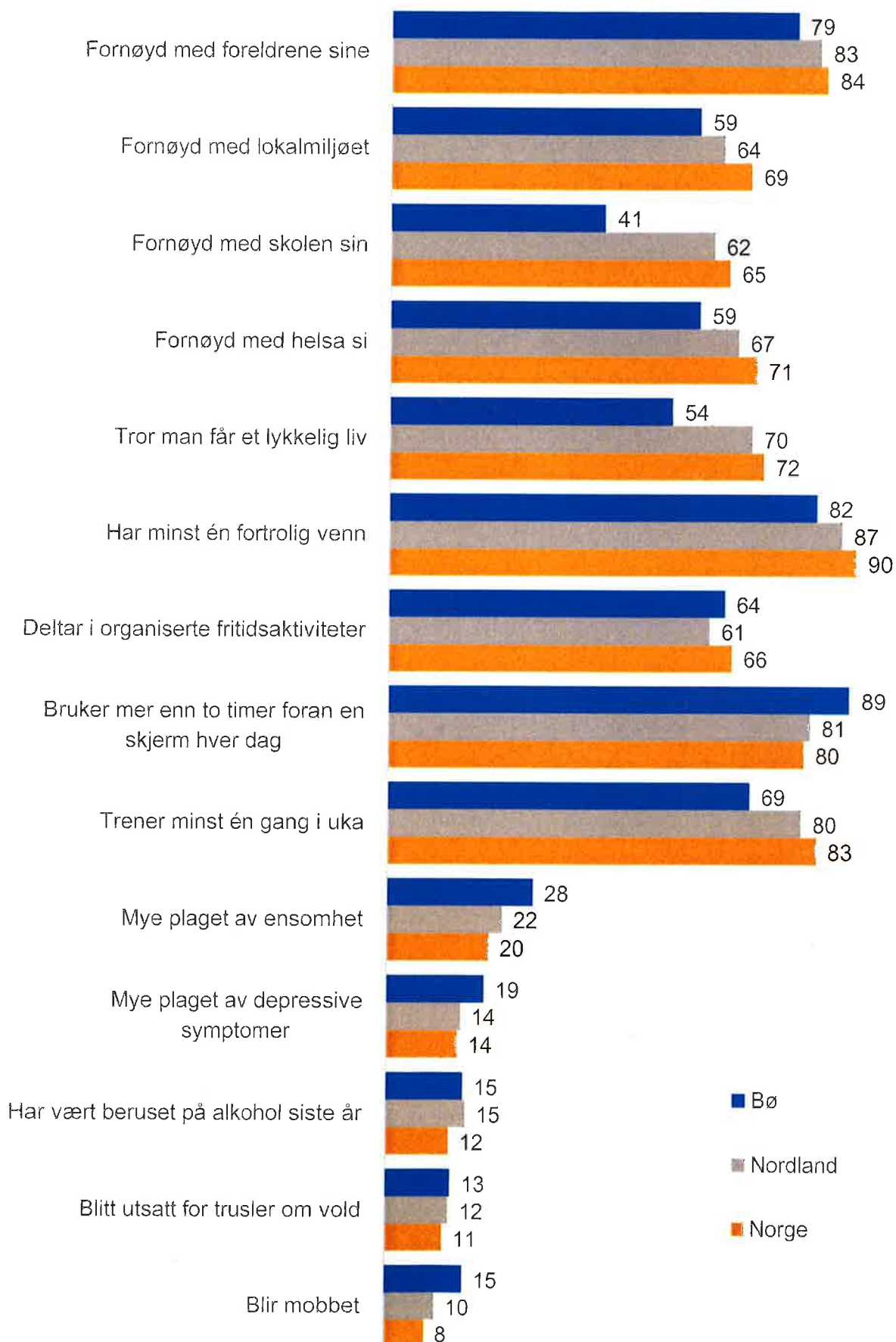
Lokale tall fra Ungdata-undersøkelsen viser at ikke alle ungdommer i Bø har det like bra og at opplevd livskvalitet suksessivt har blitt dårligere siden 2014. Statistikken viser dårligere tall en lands- og fylkesgjennomsnittet på de fleste områder, også sammenlignet med andre distriktskommuner.

Det vil bli gitt nærmere gjennomgang av resultatene fra Ungdata-undersøkelsen i møtet.

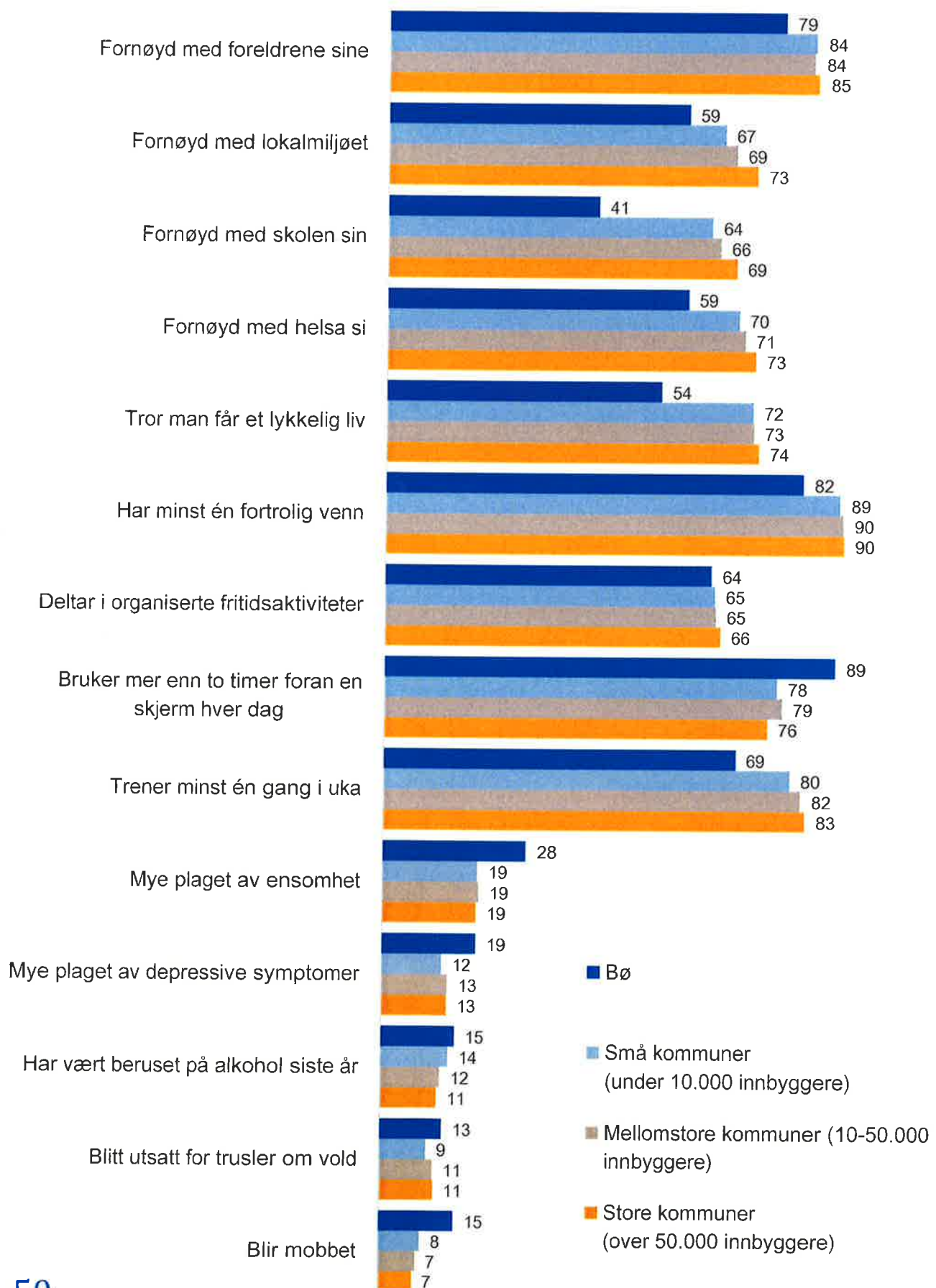
Vedlegg:

Se <http://www.ungdata.no/> for resultater fra undersøkelsen.

Nøkkeltall – fylket

Nøkkeltall - kommunestørrelse

Nøkkeltall – definisjoner

Fornøyd med foreldrene:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Fornøyd med lokalmiljøet:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Fornøyd med skolen sin:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med skolen du går på?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Er fornøyd med helsa si:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med helsa di?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Tror man får et lykkelig liv:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Tror du at du vil komme til å få et godt og lykkelig liv?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «ja».

Har minst én fortrolig venn:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «Ja, helt sikkert» eller «Ja, det tror jeg».

Deltar i organiserte fritidsaktiviteter:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Er du, eller har du tidligere vært, med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «Ja, jeg er med nå».

Bruker mer enn to timer foran en skjerm hver dag:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis på aktiviteter foran en skjerm (TV, data, nettbrett, mobil) i løpet av en dag?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer to timer eller mer.

Trener minst én gang i uka:

Indikatoren er målt gjennom fire spørsmål om hvor ofte ungdom trener eller driver med følgende aktiviteter: «Trener eller konkurrerer i et idrettslag», «Trener på treningsstudio eller helsestudio», «Trener eller trimmer på egen hånd (løper, svømmer, sykler, går tur)» og «Driver med annen organisert trening (dans, kampsport eller lignende)». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer at de trener minst én gang i uka.

Nøkkeltall – definisjoner

Mye plaget av ensomhet:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Har du i løpet av den siste uka vært plaget av å føle deg ensom?». Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «veldig mye plaget» eller «ganske mye plaget».

Mye plaget av depressive symptomer:

Indikatoren er målt gjennom et spørsmål om man siste uka har vært plaget av noe av det følgende: «Følt at alt er et slit», «Hatt søvnproblemer», «Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert», «Følt håpløshet med tanke på framtida», «Følt deg stiv eller anspent» og «Bekymret deg for mye om ting». Indikatoren viser hvor mange prosent som i gjennomsnitt svarer at de minst er ganske mye plaget av disse symptomene.

Har vært beruset på alkohol siste år:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Hvor mange ganger har du drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset det siste året (de siste 12 måneder)?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer at de har gjort dette minst én gang.

Blitt utsatt for trusler om vold:

Indikatoren er målt gjennom spørsmål om man i løpet de siste 12 månedene har: «blitt utsatt for trusler om vold». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer at dette har skjedd minst én gang.

Blir mobbet:

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet «Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritida?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «ja, flere ganger i uka», «ja, omtrent én gang i uka» eller «ja, omtrent hver 14. dag».

OVERSIKTSDOKUMENT FOLKEHELSE

Saksbehandler: Tina Paasche
Arkivsaksnr.: 19/503

Arkiv: F03

Saksnr.: Utvalg
27/20 Formannskapet

Møtedato
12.03.2020

Innstilling:

Bø kommune tar oversiktsdokumentet til orientering.

Oversiktsdokumentet for folkehelse legges til grunn for kommunens planstrategi og videre arbeid med kommuneplaner i henhold til folkehelseloven.

Saksutredning:**Bakgrunn**

Folkehelsearbeidet er regulert gjennom folkehelseloven (LOV-2011-06-24-29). Loven er sektorovergripende og gir statlige myndigheter, fylkeskommunen og kommunen ansvar for å fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold, bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelser, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen (§ 1).

Bestemmelsene i folkehelseloven er tett koblet mot plan- og bygningsloven fordi plan- og bygningsloven legger føringer for forhold der menneskene lever og bor. I følge plan- og bygningsloven § 3-1 f) skal kommunens planlegging blant annet fremme befolkningens helse, og motvirke sosiale helseforskjeller.

Befolkningen i Norge har generelt god helse, men den er preget av sterk sosial ulikhet. Det vil si at helsen er ulikt fordelt mellom sosiale grupper i befolkningen. Gjennomsnittstall skjuler store systematiske forskjeller som følger sosiale mønstre, der utvikling i helse er nært knyttet til oppvekstvilkår og de forholdene vi lever under.

Det er økende oppmerksomhet rundt gevinsten av å fremme helse og forebygge sykdommer. Reparasjon er kostbart og bidrar ikke til en bærekraftig utvikling. God helse skapes tidlig i livet, tidlig innsats i barneårene fremfor alt for å utjevne sosiale forskjeller er derfor svært viktig.

Helse i alt vi gjør er kjernen i folkehelsearbeidet. Prinsippet skal bidra til at befolkningens helse blir ivaretatt på politisk nivå og på tvers av sektorene i kommunen. Det må være balanse mellom fellesskapets ansvar for befolkningens helse og den enkeltes ansvar for egen helse.

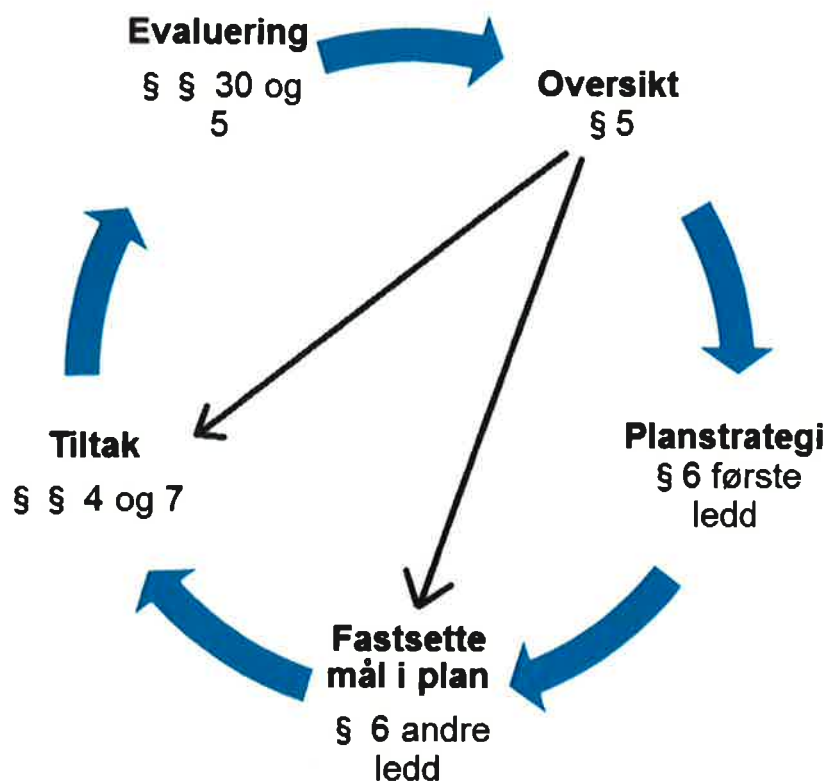
God forvaltning av befolkningens helse er en forutsetning for en bærekraftig utvikling. Folkehelsearbeidet i Norge har vært i endring fra et levevaneperspektiv til et levekårsperspektiv hvor oppmerksomheten rettes mot bakenforliggende faktorer som påvirker

befolkningens helse. Gjennom folkehelsearbeidet har kommunen en unik mulighet til å påvirke befolkningens helse i en mer rettferdig og positiv retning.

Det systematiske folkehelsearbeidet

Folkehelseloven angir en arbeidsform for folkehelsearbeidet som er tilpasset plan- og bygningsloven. Arbeidsformen og dens tidsperspektiv har basis i en kommunestyreperiode på fire år.

Det systematiske folkehelsearbeidet er illustrert ved hjelp av figuren under. Figuren beskriver forløpet i det lovpålagte folkehelsearbeidet. Gjennom å få oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer på helse skal folkehelseutfordringer og ressurser identifiseres. Disse skal inngå som grunnlag for planlegging etter plan- og bygningsloven. For å fatte gode beslutninger og utforme tiltak er det viktig at hensyn til folkehelsen og påvirkningsfaktorer vurderes.

Illustrasjon av det systematiske folkehelsearbeidet, lånt fra Helsedirektoratet

Kommunen skal i henhold til forskrift om oversikt over folkehelsen (FOR-2012-06-28-692) utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert fjerde år som skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet. Oversiktsdokumentet skal foreligge ved oppstart av arbeidet med planstrategi. Dette er fordi planstrategien og planene i kommunen skal utarbeides med utgangspunkt i det faktiske utfordringsbildet. Forskrift om oversikt over folkehelsen sier også at kommunen skal ha løpende oversikt over folkehelsen, noe som betyr at oversiktsarbeidet ikke bør avgrenses til noe som skjer hvert fjerde år. Dette dokumentet er derfor dynamisk og under stadig utvikling.

Oversiktsdokumentet for folkehelse 2020

Vedlagt dokument er utarbeidet etter § 5 i folkehelseloven, som sier at det er en sentral kommunal oppgave å ha oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer for helse i kommunen. Lokale folkehelseutfordringer som identifiseres skal danne grunnlaget for kommunens langsiktige mål og strategier for folkehelsearbeidet. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller.

Oversikten er bygd opp i henhold til lovkrav i forskrift om oversikt over folkehelsen (FOR-2012-06-28-692, § 3) og omfatter opplysninger og vurderinger av:

- Befolkningssammensetning
- Oppvekst- og levekårsforhold
- Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
- Skader og ulykker
- Helserelatert atferd
- Helsetilstand

Kommunens kunnskap om helsetilstand og påvirkningsfaktorer skal tjene to hovedformål:

1. Oversikten skal være grunnlag for beslutninger i folkehelsearbeidet som utøves «fra dag til dag»; som i forbindelse med utforming av strategier og tiltak, tilsyn etter miljørettet helsevern eller revisjon av planer utenom det fireårige planløpet etter plan- og bygningsloven. Beslutninger kan også dreie seg om å gå grundigere inn i et område som peker seg ut som særlig utfordrende eller positivt.
2. Oversikten skal utgjøre grunnlaget for beslutninger i forbindelse med langsiktig planlegging av folkehelsearbeidet, knyttet opp mot prosessene i plan- og bygningsloven.

På denne måten legges det til rette for samordning av de ulike kommunesektorenes innsats for folkehelsen.

Oversiktsdokumentet består av innhentet kunnskap fra offentlig statistikk og målrettede intervjuer. Kommuneoverlege og folkehelsekoordinator har samlet inn data, vurdert de og skrevet dokumentet. En administrativ nedsatt gruppe bestående av leder for teknisk etat, skolesjef og leder for NAV har bistått med kunnskap, vurderinger og innspill underveis i arbeidet.

Oversiktsdokumentet er en sammenfatning og fortolking av innhentet statistikk og resultater fra intervjuene. Det er styringsgruppa som har gjort prioriteringene og bestemt hva som skal vektlegges. Bare tall og kunnskap som skiller seg ut (i positiv eller negativ retning) er tatt med i dokumentet. Dette gjør dokumentet lettere tilgjengelig og lesbart, og skiller seg derfor fra Bø kommune sitt tidligere oversiktsdokument. For ytterligere opplysninger om datagrunnlag og de faglige vurderingene som er gjort i dokumentet kan kommuneoverlegen kontaktes.

Vurdering:

Bø kommune sin samfunnsplan slår fast at folkehelseperspektivet skal ligge til grunn for alle planer og vedtak. Kommunen må arbeide kunnskapsbasert og strategisk med det helsefremmende og forebyggende arbeidet for å imøtekomme fremtidige utfordringer. Utarbeidelsen av dette dokumentet legger til rette for et lokalt, kunnskapsbasert og systematisk folkehelsearbeid.

Oversiktsdokumentet danner et faglig grunnlag for politiske beslutninger og prioriteringer og skal inngå som et viktig grunnlagsdokument i arbeidet med kommunens planstrategi. Videre skal kommunen i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i dette dokumentet.

Forskrift om oversikt over folkehelsen § 8, sier at dokumentet skal være allment tilgjengelig slik at frivillige organisasjoner og befolkningen får tilgang til informasjon som grunnlag for å medvirke i beslutningsprosesser av betydning for folkehelsen. Den nyeste reviderte utgave vil til enhver tid være tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Vedlegg:

- Oversiktsdokumentet for folkehelse 2020 – oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Bø kommune

BØ KOMMUNE

Det gode liv i Bø

Oversiktsdokumentet for folkehelse 2020

Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Bø kommune

---

1

INNLEDNING 3

2

FOLKEHELSEARBEID 3

3

HVORFOR OVERSIKTS-
DOKUMENTET 3

4

HVORDAN HAR VI GJORT
DET 4

5

FOLKEHELSEUTFORDRINGER
I NORGE 5

6

SITUASJONEN I BØ

Befolknings sammensetning 6

Oppvekst og levekår 8

Sosialt miljø 9

Fysisk, biologisk og kjemisk miljø 11

Helserelatert arbeid 12

Helsetilstand 13

7

DAGENS FOLKEHELSEARBEID
I BØ KOMMUNE 13

8

HVA BØR VI GJØRE NOE MED

Befolknings sammensetning 14

Levekår 14

Livssituasjon for barn og unge 14

Hva er Bø kommune sine styrker 14

9

FORSLAG TIL TILTAK

Systematisk folkehelsearbeid 15

REFERANSELISTE 16

VEDLEGG

1. Ungdata 2019 – nøkkeltall for
Bø kommune 17

2. Anbefalte kriterier for
helsefremmende barnehager 19

3. Anbefalte kriterier for
helsefremmende grunnskoler 20

INNLEDNING

Bø kommune sitt slagord «Det gode liv i Bø» er både en virkelighetsbeskrivelse og en visjon for Bø-samfunnet. Dette dokumentet beskriver Bø-samfunnet fra et folkehelseperspektiv og er et forsøk på å ankre slagordet i dagens virkelighet. Bø-samfunnet er i høyeste grad et levende, dynamisk samfunn som er fullt av motsigelser og paradokser. Vi håper at dokumentet skal leses, av administrasjon, politikere, ansatte og innbyggere, og bidra til diskusjon og selvrefleksjon. Vår ambisjon er at det skal brukes som grunnlag for kommunens arbeid med å legge folkehelseperspektivet til grunn for alle planer og vedtak.

FOLKEHELSEARBEID

Folkehelse er befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i en befolkning.

Folkehelsearbeid er «samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, eller som beskytter mot helsetrusler, samt arbeid for en jevnere fordeling av faktorer som direkte eller indirekte påvirker helsen» (1).

Folkehelseloven sier at kommunen skal fremme et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid og medvirke til en samfunnsutvikling som styrker folkehelsen og utjevner sosiale forskjeller i helse og levekår (1). I samfunnsplanen for Bø kommune står det at folkehelseperspektivet skal ligge til grunn for alle planer og vedtak (2).

Helsevesenet behandler helse og sykdom, men menneskers helse påvirkes fremfor alt av faktorer som ligger utenfor helsevesenets innflytelse. God helse skapes tidlig i livet. Tidlig innsats i barneårene, fremfor alt for å utjevne sosiale forskjeller er derfor svært viktig.

Ansvar for folkehelse i kommunene er lagt til kommunen som helhet, det vil si rådmannen (1).

Hvordan man kan og bør balansere systematiske, universelle samfunnstiltak opp mot målrettede tiltak mot risikogrupper og individer, er et av folkehelsearbeidets viktigste veivalg. De mest effektive tiltakene for å bedre folkehelsen er universelle tiltak slik som lover og regler (for eksempel skjenkebevilgninger, røykeloven og krav om bilbelte) og økonomiske virkemidler (for eksempel skatt på alkohol og tobakk). Hvordan Bø kommune skal prioritere er et politisk valg, men tiltakene bør likevel baseres på faglig kunnskap og erfaring.

HVORFOR OVERSIKTSDOKUMENT

Forskrift om oversikt over folkehelsen krever at kommunen skal ha løpende oversikt over folkehelsen (3). Et samlet oversiktsdokument skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet, dette dokumentet skal utarbeides hvert fjerde år (3).

Målsettingen er at oversiktsdokumentet skal brukes som kunnskapsgrunnlag i alle planprosesser i Bø kommune. Det bør også brukes som hjelp til prioritering i budsjettarbeid og ved konsekvensanalyse av vedtak, både politiske og administrative.

HVORDAN VI HAR GJORT DET

Kommuneoverlege og folkehelsekoordinator har samlet inn data, vurdert de og skrevet dokumentet. En administrativt nedsatt styringsgruppe bestående av leder for teknisk etat, skolesjef og leder for NAV har bidratt med uvurderlig kunnskap og støtte.

Kunnskapsgrunnlaget består av en kombinasjon av offentlig statistikk og målrettede intervjuer. Folkehelseinstituttet publiserer relevante data for hver enkelt kommune i Folkehelseprofilen. Disse dataene er vitenskapelig vurdert og er den viktigste kilden for dette oversiktsdokumentet. I tillegg har vi innhentet data fra følgende kilder:

- Kommunehelsa statistikkbank
- KommuneProfilen
- SSB
- NAV
- Skoleportalen.no
- Udir (Utdanningsdirektoratet)
- Kommunebarometeret
- Helse Nord
- Helsedirektoratet
- Samhandlingsbarometeret
- Framsikt
- Kommunenes Sentralforbund
- Ungdata-undersøkelsene 2014-2019
- Rapport – MED ungdom i fokus

Ungdata-undersøkelsen er standardiserte spørreskjemaundersøkelser som tilbys alle landets kommuner og fylkeskommuner. Undersøkelsen innebærer at skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring svarer på spørsmål om ulike sider ved livet sitt. Ungdata-undersøkelsen dekker helheten i ungdoms liv og omfatter et bredt spekter av temaområder (foreldre og venner, skole, lokalmiljø, fritidsaktiviteter, helse og trivsel, rusmiddelbruk, risikoatferd og vold), og gir dermed et godt innblikk i hvordan det er å være ung i Norge i dag (4).

MED (Medvirkning - Endring - Dialog) Ungdom i fokus er en tjeneste som legger til rette for at barn og unge kan møtes og diskutere hvordan de kan utvikle seg og forbedre tjenester og tilbud (5). I april 2019 ble det gjennomført et arrangement i Bøhallen over to dager, hvor MED ungdom i fokus i samarbeid med Bø ungdomsråd vurderte resultatene fra Ungdata-undersøkelsen fra 2017. Dette arbeidet endte i en rapport som sier noe om hvordan Bø ungdomsråd stiller seg til resultatene fra undersøkelsen, samt hvordan

ungdom og voksne kan jobbe sammen for å oppnå positiv endring.

All data som er samlet inn forteller noe om Bø kommune som samfunn. Det er ikke mulig å beskrive kompleksiteten og variasjonen i lokalsamfunnet innenfor rammen av dette arbeidet. Det er viktig å huske på at denne kunnskapen er basert på populasjonsstudier og at sammenhengene ikke kan brukes på individnivå. Det at lavt utdanningsnivå er assosiert med dårligere helse betyr for eksempel ikke at enkeltpersoner i Bø uten utdanning har dårlig helse.

Noen forhold lar seg vanskelig dokumentere med statistikk. Vi har derfor gjennomført fem seminstrukturerede gruppeintervjuer. Styringsgruppen har valgt tema med utgangspunkt i kunnskap om nasjonale utfordringer og lokale forhold. Vi har utført følgende intervjuer:

- Det gode liv i Bø – Formannskapet i Bø
- Rus og narkotika – Fagfolk og politi
- Ensomhet – Fagfolk i kommunen
- Skjult alkoholisme - Fagfolk i kommunen
- Kultur, dugnadsånd og frivillighet i Bø kommune – Frivillige lag og foreninger

Livskvalitet er et viktig aspekt av folkehelse. Det er mulig å måle livskvalitet, men dersom man skal få pålitelige, reproduserbare resultater kreves relativt store ressurser. Vi har derfor valgt å ikke utføre målinger av livskvalitet.

Dokumentet har ikke vært på formell høring, men styringsgruppen har vurdert dokumentet og bidratt med innspill. Deltakere i gruppeintervjuene har godkjent resultatene fra intervjuene.

Flere av registrene, for eksempel kommunebarometeret og skoleportalen inneholder data som kan brukes til å vurdere kvaliteten på de tjenester som kommunen leverer. Kommunens tjenester har åpenbart betydning for befolkningens helse, men en vurdering av kvalitet og omfang av tjenester utover folkehelsearbeid er utenfor mandatet for dette arbeidet.

Oversiktsdokumentet er en sammenfatning og fortolkning av innhentet statistikk og resultater fra intervjuene. Det er styringsgruppa som har gjort prioriteringene og bestemt hva som skal vektlegges. Bare tall og kunnskap som skiller seg ut (i positiv eller negativ retning) er tatt med i dokumentet. For å gjøre dokumentet lettere tilgjengelig og lesbart, har vi valgt å ikke presentere hele datagrunnlaget og de faglige vurderingene i dokumentet. Ved behov for ytterligere opplysninger kan kommuneoverlegen kontaktes.

FOLKEHELSE-UTFORDRINGER I NORGE

Befolkningen i Norge har generelt god helse, men gjennomsnittstallene skjuler store systematiske forskjeller som følger sosiale mønstre. Figur 1 illustrerer en sosial gradient i befolkningens helse, der mennesker med høy sosioøkonomisk status (høy utdanning, faste gode jobber og god inntekt) i gjennomsnitt har bedre helse i form av blant annet mindre smerte og sykdom, flere leveår med god helse og bedre selvopplevd helse (6). Det er dette som kalles sosiale helseforskjeller eller sosial ulikhet i helse.

Figur 1 - Den sosiale gradienten i helse. Illustrasjon lånt fra Helsedirektoratet (7).

De største folkehelseutfordringene i Norge i dag (basert på sykdomsbyrde) ved siden av sosial ulikhet i helse er tobakk, alkohol, usunt kosthold, fysisk inaktivitet, muskel- og skjelettlidelser og psykisk uhelse, det vil si i stor grad livsstilssykdommer (7). Videre har det skjedd en økende individualisering av helsen der ansvaret for valg i større grad legges til det enkelte menneske. Dette forsterker den sosiale gradienten i helse og fører til økende forskjeller.

Nasjonale data fra Ungdata-undersøkelsen viser at de fleste ungdommene i Norge har det bra (8). Det er allikevel slik at bruddet med skikkelighetstrenden fortsetter. Det er en økning i ungdomskriminalitet, cannabisbruk og vold. Økningen i selvrapporterte psykiske plager fortsetter, mens framtidsoptimismen synker (8).

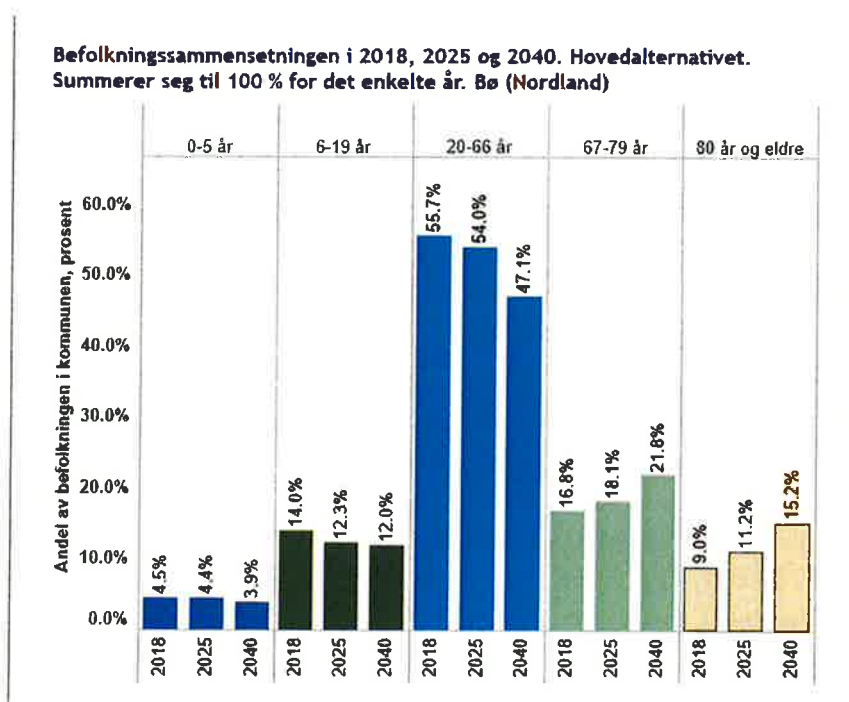
SITUASJONEN I BØ

6.1. Befolknings sammensetning

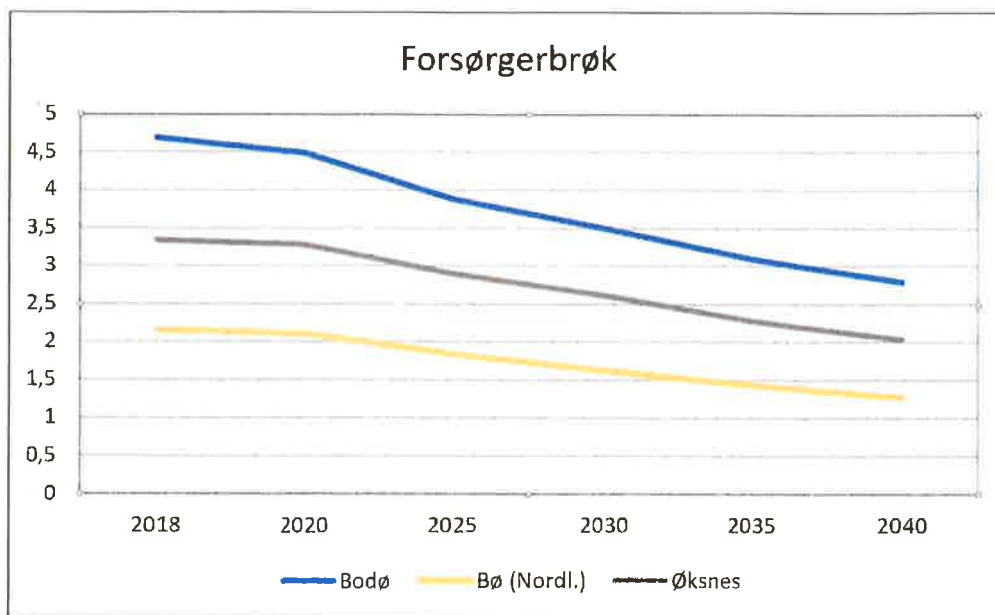
Det er 2616 innbyggere i Bø kommune per 2019. Fødselstallene har vært stabilt lave (15-25 fødsler per år) de siste 15 årene. I Bø kommune er 9,2 % av befolkningen over 80 år, sammenlignet med 4,2 % på landsbasis. Innbyggertallet i Bø har endret seg lite siden 2014, sannsynligvis grunnet mottak av flyktninger. Prognoser frem til 2040 viser en kraftig reduksjon i antall unge og personer i arbeidsfør alder, samtidig som antallet eldre kommer til å forbli uendret (figur 2). Forsørgerbrøken, det vil si antall eldre i forhold til antall personer i arbeidsfør alder er svært lav i dag, og den kommer til å synke ytterligere frem mot 2040 (figur 3).

Arbeidsledigheten i Bø kommune er lav. Antallet yrkesaktive mellom 20-66 år er lavere enn landsgjennomsnittet (68 % sammenlignet med 76 %), og NAV forteller at det allerede nå er mangel på arbeidskraft i Bø kommune. Næringslivet i Bø har de siste årene forandret seg noe, fra å være mer ensidig til å bli mer sammenfattet og variabelt. Antallet som jobber i offentlig sektor er høyt (42 %) og kommer sannsynligvis til å stige ytterligere.

Bø kommune har tatt imot 99 flyktninger siden 2013. Bø kommune har likevel vesentlig lavere andel innvandrere enn landsgjennomsnittet (11,3 % sammenlignet med 17,7 %).

Figur 2 - Befolknings sammensetningen i Bø kommune i 2018, 2025 og 2040. Hovedalternativet. Summerer seg til 100 % for det enkelte år. Hentet fra Kommunal og moderniseringsdepartementet (9).

Figur 3 – Forsørgerbrøk (antall eldre i forhold til antall i arbeidsfør alder) for Bø kommune frem mot 2040 sammenlignet med Bodø og Øksnes kommune (10).

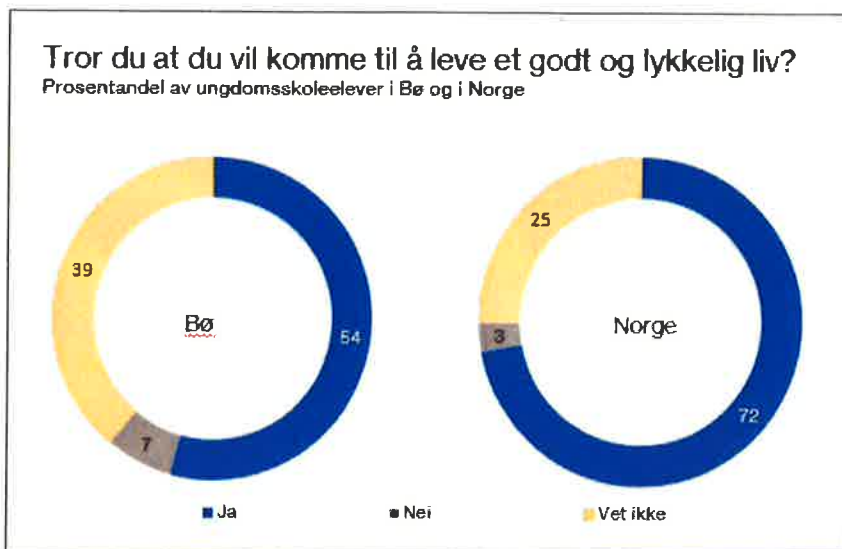
6.2. Oppvekst og levekår

Offentlig statistikk beskriver et lokalsamfunn med store utfordringer. Selv om inntektsulikheten er noe jevnere enn landsgjennomsnittet er både utdanningsnivået og inntektsnivået lavt. Mange barn lever i familier med levekårsutfordringer; flere barn enn landsgjennomsnittet lever med én forelder, og antallet barn som lever i familier med lav inntekt er svært høyt. Antall personer som har uføretrygd er høy i alle aldre, noe som kan forklare hvorfor tallet på utenforskap (personer som ikke er pensjonert, uten tilknytning til arbeidsliv eller utdanning) er mye høyere i Bø enn i landet for øvrig. NAV forteller om økende antall familier med økonomiske utfordringer det siste året.

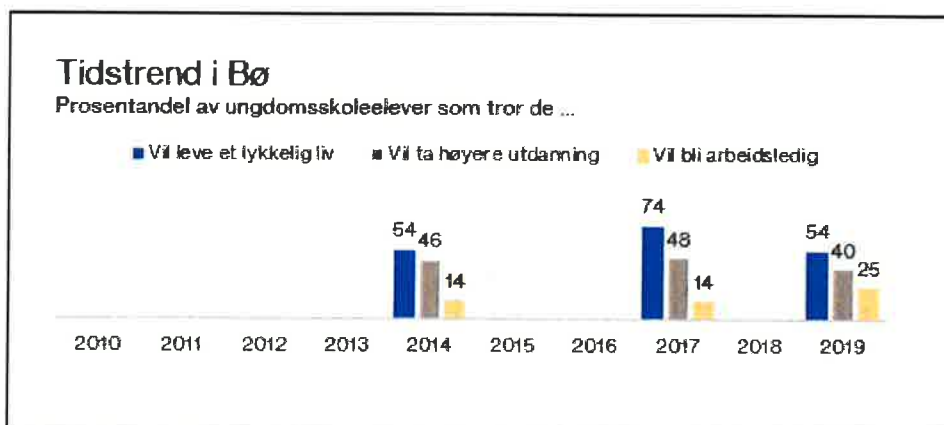
Bø kommune har full barnehagedekning og de aller fleste barn går i barnehage. De tre barneskolene i Bø er små. Steine og Straume har ca. 65 elever og Eidet skole har 31 elever. Elevundersøkelsen, som måler hvordan elevene i 7.klasse opplever skolen, viser resultat som er omtrent som landsgjennomsnittet. Skoleresultatene for barneskoletrinnet ligger på landsgjennomsnittet.

Ungdomsskolen har synkende elevtall. De siste tre årene har skolen hatt ca. 80 elever. Resultatene fra eksamen i 10. klasse varierer fra år til år, sannsynligvis grunnet små klasstrinn. Resultatene i matematikk og norsk (standpunktarakter) er gjennomgående dårligere enn landsgjennomsnittet. Resultatene fra Nasjonale prøver på 8.trinn er gjennomsnittlig dårligere i Bø enn i Norge som helhet, men relativt like fylkesgjennomsnittet. Skolens bidrag til elevenes prestasjoner er vesentlig forbedret de siste fem årene. Frafallet fra videregående skole har vært høyere enn fylkesgjennomsnittet over mange år, men er nå på nivå med de andre kommunene i Vesterålen (26 %).

Ungdata-undersøkelsen som gjennomføres annethvert år viser at ikke alle ungdommer i Bø har det like bra og at opplevd livskvalitet suksessivt har blitt dårligere siden 2014. Statistikken viser dårligere tall enn landsgjennomsnittet på de fleste områder, også sammenlignet med andre distriktskommuner (vedlegg 1). Mest urovekkende er kanskje at ungdommen i Bø mangler fremtidstro (figur 4 og 5).

Figur 4 - Fra Ungdata-undersøkelsen 2019. Figuren viser prosentandelen av ungdomsskoleelever i Bø og i Norge som har svart "ja", "nei" og "vet ikke" på om de tror de vil komme til å leve et godt og lykkelig liv (11).

Figur 5 - Fra Ungdata-undersøkelsen 2019. Figuren viser at prosentandelen av ungdomsskoleelever i Bø som tror du vil få et lykkelig liv er lav, og at andelen elever som tror de vil bli arbeidsledige i fremtiden har økt siden 2014. Det er også færre elever nå enn tidligere som ønsker å ta høyere utdanning (11).

6.3. Sosialt miljø

Resultatene fra intervjuene motsier offentlig statistikk for oppvekt og levekår, og indikerer at innbyggerne mener Bø kommune er en god kommune å bo og vokse opp i.

Totalt finnes det omtrent 50 ulike lag og foreninger i Bø kommune. Disse omtales som aktive lag og foreninger med en sterk dugnadsånd. Bø kommune eier ingen idretts- eller kulturanlegg, det vil si at alle idrettsanlegg i Bø kommune er bygd, eid, og drives av aktive frivillige lag og foreninger eller stiftelser. Bø kommune er likevel en viktig støttespiller for de lokale initiativene, spesielt i form av gratis hall-leie for barn og ungdom.

Mye tyder på at vi har en utfordring når det gjelder rekruttering til dugnaden i årene fremover. Intervjuene

indikerer at det er færre fastboende som har interesse for dugnad, og at det er få ungdommer som tar del i dugnadslivet. Det er enighet om at dugnadsånden er der, men at det er behov for at noen tar ansvar og koordinerer det hele.

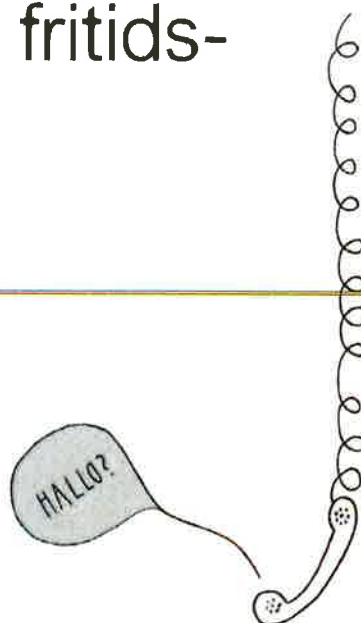
Gjennom intervjuene beskriver informantene tette nettverk, der det er lett å få kontakt med hverandre og hvor folk «bryr seg». De beskriver en kommune preget av trygghet og åpenhet med gode sosiale nettverk. Små forhold kan gjøre det lettere å få kontakt med andre, men kan også øke risikoen for stigmatisering og isolasjon. Informantene sier at aksepten for å være annerledes sannsynligvis er liten i Bø.

Lavterskeltilbud i form av møteplasser (eks: Tirsdagstreff, Familiefredag, og alkoholfri møteplass for rusavhengige) er positivt mottatt i kommunen og ses på som viktig blant annet for å beskytte mot ensomhet.

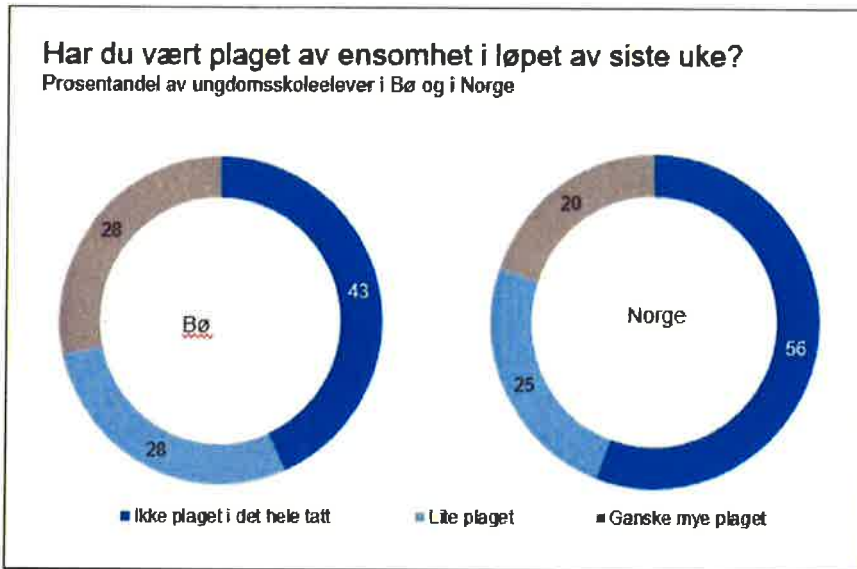
Både voksne informanter og ungdommer mener at det er for få sosiale møteplasser i Bø. I rapporten fra MED ungdom i fokus kommer det frem at ungdommen ønsker flere møtesteder for unge og en ungdomsklubb som er mer åpen. De ønsker et sentralt og offentlig møtested utendørs med tak der ungdommene helt enkelt kan møtes. For både eldre og yngre oppleves mangelen på transport som et problem som fører med seg isolasjon og mangel på sosial aktivitet.

Fra MED ungdom i fokus:

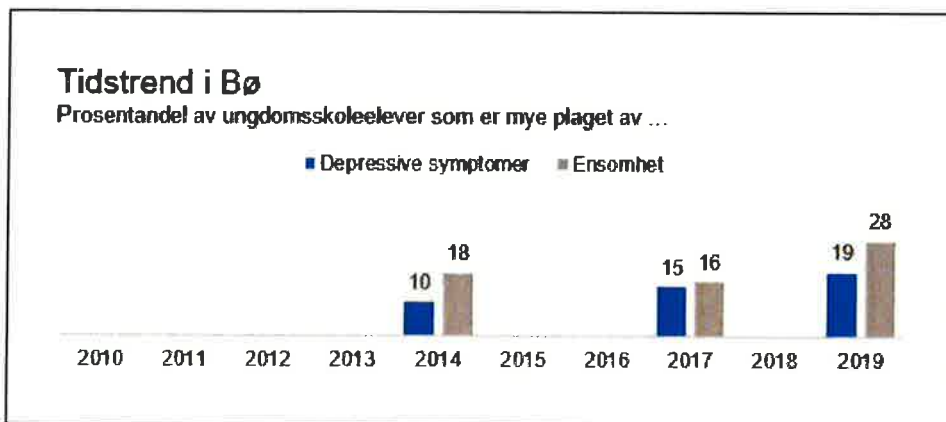
” Det største problemet er mangelen på møtesteder og uorganisert fritids-tilbud

Ungdata-undersøkelsen tyder videre på at ungdommens sosiale miljø ikke er godt. Flere ungdommer enn fylkes- og landsgjennomsnittet føler seg ensom (figur 6 og 7), færre har en fortrolig venn, flere blir utsatt for mobbing, ikke alle er like godt fornøyd med lokalmiljøet sitt og vesentlig flere er ikke fornøyd med skolen (se også vedlegg 1). Trenden siden 2014 er en forverrelse på de aller fleste parametere.

Figur 6 – Fra Ungdata-undersøkelsen 2019. Figuren viser prosentandelen av ungdomsskoleelever i Bø og i Norge som har vært plaget av ensomhet i løpet av siste uke (11).

Figur 7 - Fra Ungdata-undersøkelsen 2019. Figuren viser at prosentandelen av ungdomsskoleelever i Bø som er mye plaget av depressive symptomer har økt siden 2014 (11).

6.4. Fysisk, biologisk og kjemisk miljø

Bø kommune har lite industri og andre aktiviteter som kan påvirke miljøet negativt. Det er Fylkesmannen som fører tilsyn med utslipp og støy, og både fiskeoppdrettsanlegget i Jennskaret og knuseverket i Kob-
bvågen oppfyller kravene fra Fylkesmannen.

Bø Kommune er en viktig aktør i trafikkikkerhetsarbeidet. Som veieier, barnehage- og skoleeier, arbeidsgiver, kjøper av transporttjenester og ansvarlig for beboernes helse og trivsel, har kommunen et stort ansvar for å forebygge ulykker. Gjennom lover og forskrifter har kommunen plikt til å arbeide systematisk med ulykkesforebyggende arbeid i alle sektorer. Godt trafikkikkerhetsarbeid gir kommunen færre skader, fornøyde innbyggere og bra omdømme. Bø kommune har valgt å ivareta dette ansvaret gjennom konseptet Trafikkikker Kommune, levert av Trygg Trafikk i samarbeid med Nordland fylkeskommune. Konseptet består av kriterier som alle sektorer i kommunen må oppfylle. Dette arbeidet skal forankres i hver sektors ledelse og være kjent for de ansatte.

Bø kommune har et godt naturgrunnlag for friluftsliv som i seg selv er svært tilgjengelig. Allikevel er tilgjengeligheten til naturen begrenset fordi tilgang til rekreasjonsområder i stor grad ikke er tilpasset mennesker med ulike behov (universell utforming). Det er blant annet vanskelig å komme seg ut i naturen for mange eldre og for funksjonsnedsatte (12).

Radon er en usynlig og luktfri gass, som dannes i grunnen. Helsefare oppstår først når gassen siver inn og oppkonsentreres i vårt innemiljø. Der øker radon risikoen for lungekreft.

Kommunen har tilsynsansvar for radonnivåer i offentlige bygg, skoler og barnehager og utleieboliger. Statens strålevern publiserer radonkart med vurdering av radonrisiko i området. Bø kommune har lite radon i berggrunnen og risikoen for at grenseverdier for radon i bygninger skal overskrides er derfor liten. Det er gjennomført radonmålinger i alle skoler, barnehager og på rådhuset i 2007 uten funn.

6.5. Helserelatert adferd

Hvordan vi velger å leve våre liv påvirker i stor grad vår helse. Det finnes lite statistikk som forteller om voksnes adferd i Bø, men tall fra Folkehelseprofilen kan tyde på at vi røyker mer enn landsgjennomsnittet og at vi i større grad er overvektige.

Informanter fra intervjuene forteller om at rus- og narkotikamiljøet vokser i kommunen. Hverken offentlig statistikk eller politiet kan bekrefte eller avkrefte dette. Bø kommune har et alkoholforbruk som er noe høyere enn landsgjennomsnittet, men på nivå med resten av Nordland. Informantene beskriver et høyt drikkepress i kommunen, og de mener at mennesker i alle aldre, fra alle samfunnslag, er rammet av stort alkoholforbruk i Bø. Det er grunnlag til å tro at alkoholavhengigheten er vesentlig blant den eldre befolkningen. I rapporten fra MED ungdom i fokus kommer det frem at ungdommen mener det er et synlig rusmiljø i Bø, og at det er lett å få tak i alkohol, snus og røyk i Bø. På den positive siden rapporterer ungdommen at de opplever lite drikkepress utenfra.

Vi vet en del om hvordan ungdommen i Bø velger å leve sine liv. De er noe mindre fysisk aktive og bruker mer tid fremfor skjerm enn fylkes- og landsgjennomsnittet. De bruker rusmidler omtrent på lik linje med andre ungdommer. De skulker mer og bruker mindre tid på lekser. 41 % av ungdommer i 8. klasse er overvektige eller har fedme. Dette er vesentlig større andel enn i Norge som helhet (14 %).

6.6. Helsetilstand

God helse kan defineres som individets evne til å mestre hverdagens krav og forventninger. Definisjonen åpner opp for at helse til dels er en subjektiv opplevelse og at statistikk ikke kan gi et fullstendig bilde av helsetilstanden i en befolkning. Det er lite av tilgjengelig statistikk som tilsier at innbyggerne i Bø har dårligere helse enn andre. Intervjuene indikerer at de fleste innbyggerne i Bø har god helse. Likevel er antallet personer med uføretrygd svært høyt i Bø, og sykefraværet er høyere enn landsgjennomsnittet. Ungdata-undersøkelsen kan tyde på sviktende livskvalitet og helse hos ungdommene i Bø (vedlegg 1).

DAGENS FOLKEHELSEARBEID I BØ KOMMUNE

Bø kommune har over lengre tid prioritert folkehelsearbeid høyt. Vi har siden 2011 vært en folkehelsekommune med en samarbeidsavtale med Nordland fylkeskommune om folkehelsearbeidet. I avtalen er det lagt føringer for kommunes folkehelsearbeid, herunder ansettelse av folkehelsekoordinator i 50 % stilling og gjennomføring av årlig tiltaksplan. Alle skoler og barnehager i Bø er godkjente som helsefremmende som resultat av samarbeidet. For å bli godkjent som helsefremmende skole eller barnehage må 10 kriterier, bestemt av fylkeskommunen, oppfylles (vedlegg 2 og 3). Formålet er å bidra til god helse, trivsel og holdninger for barn, unge og ansatte.

Kommunen som organisasjon gjennomfører en rekke helsefremmende og forebyggende tiltak. Noen er lovpålagte tjenester (helsestasjon, aktivitetstilbud for personer med demenssykdom m. m) mens andre er tjenester og tilbud som kommunen selv har valgt å prioritere. Kommunal ungdomsklubb og Rockebrakke (musikkbinge), Familiefredag, prosjekt Etter skoletid, gratis halleie for barn og unge, aktivitetskort, Barn og ungdomsteam (BUT), tilbud om ICDP (familieterapi), møteplass for rusavhengige og tirsdagstreff for eldre er eksempler på dette. Frivillige lag og foreninger er også svært viktige for folkehelsen i Bø kommune. De bidrar med sosialt felleskap, tilhørighet, møteplasser, fysisk aktivitet og mestring.

Kommunen er god på folkehelseiltak, men mindre god på målrettet, kunnskapsbasert, systematisk folkehelsearbeid. I kommuneplanen står det at folkehelseperspektivet skal ligge til grunn for alle kommunale vedtak, men dette er i praksis ikke gjennomført. De mange gode folkehelseiltakene som er i drift i kommunen blir ikke evaluert, og det er ikke noen overordnet strategi for å møte fremtidens utfordringer.

HVA BØR VI GJØRE NOE MED...

Bø kommune deler de fleste folkehelseutfordringer med resten av landet med livsstilssykdommer og sosial ulikhet i helse. Vi har likevel noen spesielle utfordringer knyttet til demografi og levekår.

Befolkningssammensetning

Bø kommune er en fraflyttingskommune og befolkningsframskrivninger forteller at befolkningen kommer til å reduseres ytterligere. Fremfor alt blir vi færre barn og voksne i yrkesaktiv alder. Dette betyr at færre mennesker skal forsørge de som trenger samfunnets støtte. Fortsatt befolkningsnedgang gir reduserte inntekter som truer den økonomiske bærekraften til kommunen. Vi kan komme til å få problemer med mangel på arbeidskraft både i kommunal sektor og privat næringsliv. Redusert befolkning kan også komme til å true frivillige lag og foreninger og svekke dugnadsånden. Det finnes lite forskning som kan gi indikasjoner på konsekvensene dette vil gi for folkehelsen, men vår vurdering er at den demografiske utviklingen kan få store konsekvenser for både lokalsamfunnet og befolkningens helse.

Levekår

Statistikk viser at Bø kommune har store levekårsutfordringer, med lavt utdanningsnivå, lavt inntektsnivå, mange enslige forsørgere og en høy andel barn som lever i lavinntektshusholdninger. På populasjonsnivå er slike utfordringer knyttet til dårligere helse. Dette kan ikke dokumenteres i Bø kommune. En forklaring kan være at det er forhold i Bø kommune som beskytter befolkningen mot konsekvenser av levekårsutfordringer, for eksempel tette nettverk, lett tilgjengelige aktiviteter og gode kommunale tjenester. En annen forklaring kan være at levekårsindikatorer er mindre relevante for Bø kommune. For eksempel har både fiskere og bønder ofte lav utdanningsnivå, uten at det i seg selv er knyttet til dårlige levekår. Selv om det ikke kan dokumenteres dårlig helse knyttet til levekårsutfordringene i Bø kommune, bør de allikevel på ingen som helst måte ignoreres.

Livssituasjon for barn og unge

Videre viser dataene at det skjer en negativ utvikling blant barn og unge fra barneskolealder til ungdomsskolealder. På barneskolen trives elevene godt, skoleresultatene er gode, og de er i mindre grad overvektige. Dette endres radikalt på ungdomsskolen der skoleresultatene er dårligere, mistrivselen er stor og en stor del av ungdommene er overvektige. Det er viktig å utforske dette nærmere for å kunne iverksette riktige tiltak.

Ungdommene i Norge gir signaler om økende psykisk uhelse. Ungdommene i Bø kommune scorer vesentlig dårligere enn både landsgjennomsnittet og gjennomsnittet i Nordland på de aller fleste indikatorer i Ungdata-undersøkelsen (se vedlegg 1). Mest urovekkende er kanskje mangelen på fremtidstro. Til tross for at det er usikkert hvordan økt symptomtrykk i ungdomstiden påvirker fremtidig psykisk helse, bør Bø kommune ta dette på stort alvor og iverksette tiltak for å bedre oppvekstvilkårene for barn og unge i kommunen. Uhelse i ungdomsalder er med stor sannsynlighet knyttet til forhold tidligere i livet. Kommunen bør derfor satse på tidlig innsats i familie, barnehage og tidlig barneskole.

8.1. Hva er Bø kommune sine styrker

Bø er en liten kommune, noe som er en ulempe i mange sammenhenger, men som samtidig gir noen store fordeler i folkehelsearbeidet. Kommunen er oversiktlig og kunnskapen om lokale forhold er lett tilgjengelig, samtidig som det tverrfaglige samarbeidet er godt utviklet. Dette, i kombinasjon med høy kompetanse og lang erfaring i nøkkelstillinger, gir store muligheter til gjennomføring av overordnede tiltak og strategier. Korte beslutningsveier og en endringsvillig organisasjonskultur kan raskt skape tiltak som gir resultater, både på kort og lang sikt. Kommunalt nøkkelpersonell deltar ofte i frivillige lag og foreninger på alle nivåer, involvering av frivillig sektor bør derfor være mulig. Innbyggerne i Bø sier selv at dugnadsånden og lojaliteten til lokalsamfunnet er stor. Kanskje blir dette Bø kommune sin viktigste ressurs i fremtiden

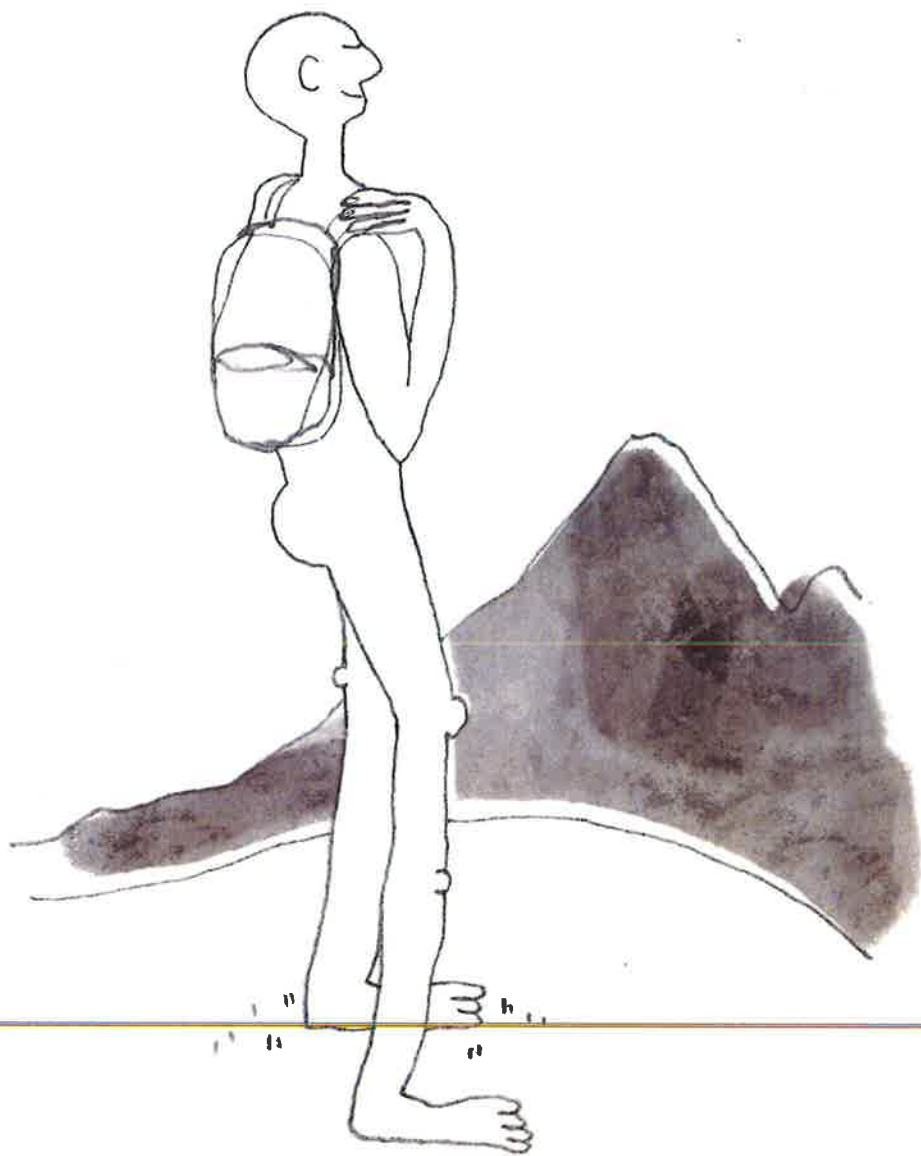
FORSLAG TIL TILTAK

9.1. Systematisk folkehelsearbeid

Folkehelsearbeid er langsiktig, tverrfaglig og tverrsektorielt arbeid. Kommuneplanen slår fast at folkehelseperspektivet skal ligge til grunn for alle planer og vedtak. Dette skjer ikke i dag, og det viktigste folkehelse tiltaket blir å systematisere og organisere folkehelsearbeidet på en måte som gjør det mulig for kommunen å realisere målsettingen. Budsjett og regnskapsverktøy må tilpasses dette. Det bør tilsettes folkehelsekoordinator i 100 % stilling.

Det bør utarbeides en plan for systematisk folkehelsearbeid forankret i kommunens overgripende planstrategi. Planen bør inneholde en beskrivelse av hvordan Bø kommune skal bruke dette dokumentet, og hvordan Bø kommune skal oppfylle målsettingene i samfunnsplanen. Planen bør beskrive hvordan en konkret handlingsplan for folkehelse skal utarbeides, implementeres og hvordan tiltak skal evalueres.

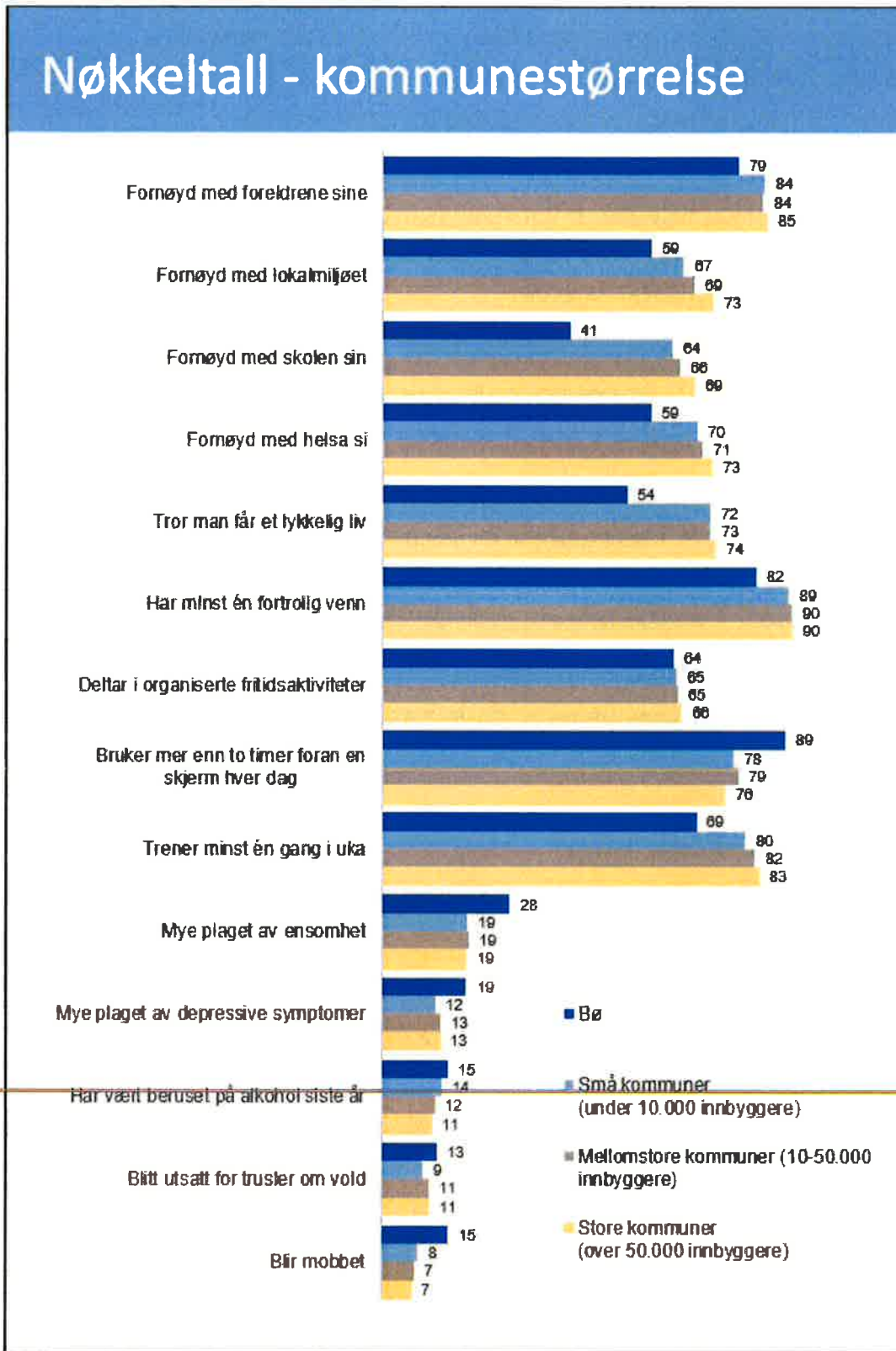

REFERANSELISTE

1. Folkehelseloven. (2012). Lov om folkehelsearbeid (LOV-2011-06-24-29). Hentet fra:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29>
2. Bø kommune. (2014). Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2026. Hentet fra:
<https://www.boe.kommune.no/kommuneplanens-samfunnsdel-2014-2026.5628204-293346.html>
3. Forskrift om oversikt over folkehelsen. (2012). Forskrift om oversikt over folkehelsen (FOR-2012-06-28-692). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-06-28-692>
4. OsloMet. (2016). Hva er ungdatabarometeret? Hentet fra:
<http://www.ungdata.no/Orn-undersokelsen/Hva-er-Ungdata>
5. MED ungdom i fokus. (2017). Om med ungdom i fokus. Hentet fra: <http://ungdom.com/om-oss>
6. Helsedirektoratet. (2015). Gradientutfordringen. Hentet fra:
<https://www.helsedirektoratet.no/rapporter?typetema=b56951b2-cb0c-436a-bef3-75466f69d81d>
7. Folkehelseinstituttet. (2018). Ti store folkehelseutfordringer i Norge. Hva sier analyse av sykdomsbyrde? Hentet fra:
<https://www.fhi.no/publ/2019/ti-store-folkehelseutfordringer-i-norge.-hva-sier-analyse-av-sykdomsbyrde/>
8. Bakken, A. (2019). Ungdata, Nasjonale resultater 2019 (NOVA Rapport 9/19). Oslo: NOVA, OsloMet.
9. Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2018). Befolkningsframskrivninger. Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/befolkningsframskrivninger2/id2507959/>
10. <https://www.samhandlingsbarometeret.no/webview/>
11. Ungdatasenteret i samarbeid med KoRus – Nord. (2019). Ungdomsskoleelever i Bø kommune. Hva driver de med? Hvordan har de det? Hentet fra:
<http://www.ungdata.no/Fylker-og-kommuner/Nordland/Boe>
12. Bø kommune. (2020). Plan for fysisk aktivitet og naturopplevelse 2020-2023. Upublisert. Sendt til høring.

Vedlegg 2 – Anbefalte kriterier for helsefremmende barnehager

God helse er viktig for barns utvikling og evne til mestring. Barnehagene er en viktig arena for god helseutvikling. Grunnlaget for kriteriesettet bygger på FNs barnekonvensjon, barnehageloven, folkehelseloven og gjeldende forskrifter for barnehager. Barnehagen er godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern.

Formål: Helsefremmende arbeid i barnehagene skal bidra til god helse, trivsel og gode holdninger for barn og ansatte.

1. Helsefremmende arbeid er forankret i barnehagen. Det helsefremmende arbeidet er forankret i barnehagens årsplan, vedtekter, øvrige styringsdokumenter og arbeidsmåter. Arbeidet evalueres jevnlig. De ansattes kompetanse skal sikre en god helsefremmende hverdag.
2. Barnehagen arbeider systematisk for å fremme psykisk helse og godt psykososialt miljø. Barnehageeier og styrer setter det psykososiale miljøet på dagsordenen. De ansatte ivaretar barna, skaper et inkluderende miljø og arbeider for et godt psykososialt miljø som forebygger mobbing og krenkelser.
3. Alle barna er fysisk aktive minst 90 minutter hver dag. Aktiviteten kan deles opp i flere bolker, ute og inne. Naturopplevelser og nysgjerrighet er sentralt i barnas hverdag. Aktivitetene bør være varierte.
4. Nasjonale retningslinjer for mat og måltider i barnehagen følges. Ansatte bidrar til at måltidene er helsefremmende og at barna får gode matvaner. Vann er tørstedrikk.
5. Barnehagen er tobakksfri. Det er ikke tillatt å bruke røyk eller snus i barnehagens åpningstid.
6. Barnehagen har fokus på god hygiene. Barnehagen bidrar til at barna får gode hygienevaner. Vask av hendene etter toalettbesøk og før måltid er eksempler på vaner som barnehagen kan bidra til å etablere.
7. Barnehagen bidrar til at barna erfarer og lærer hva som er helsefremmende. Barna skal få lære og erfare om sunn mat, fysisk aktivitet og andre sunne levevaner. De voksne er gode forbilder.
8. Barnehagen har godt samarbeid med foresatte og tverrfaglige tjenester etter behov. Barnas fysiske og psykiske helse er tema på foreldremøter og i foreldresamtaler. Etter behov etableres det tverrfaglig samarbeid med andre instanser for helhetlige tilbud.
9. Barns medvirkning vektlegges. Barna engasjeres og tas med i diskusjoner om tiltak og tilbud som angår dem.
10. Barnehagen arbeider systematisk med ulykkesforebyggende arbeid. Det arbeides med å forholde seg til trafikk og andre sikkerhetsfremmende og ulykkesforebyggende tiltak for å skape robuste og trygge barn

Vedlegg 3 – anbefalte kriterier for helsefremmende grunnskoler

God helse er viktig for barns utvikling og evne til mestring og læring. Skolen er viktig for å bygge gode levevaner i tidlig alder. Grunnlaget for kriteriesettet bygger på FNs barnekonvensjon, opplæringsloven, folkehelseloven og gjeldende forskrifter for skoler. Skolen er godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern.

Formål: Helsefremmende arbeid i skolene skal bidra til god helse, trivsel, læring og gode holdninger for elever og ansatte.

1. Helsefremmende arbeid er forankret i skolen. Det helsefremmende arbeidet er forankret i skolens årsplan, vedtekter, øvrige styringsdokumenter og arbeidsmåter. Arbeidet evalueres jevnlig. De ansattes kompetanse skal sikre en god helsefremmende skolehverdag.
2. Skolen arbeider systematisk for å fremme psykisk helse og godt psykososialt miljø. Skolen arbeider aktivt for at den enkelte elev skal oppleve trivsel, trygghet og sosial tilhørighet. Det arbeides aktivt med forebygging av mobbing og krenkelser.
3. Alle elever er fysisk aktive minst 60 minutter hver dag. Aktiviteten kan deles opp i flere bolker, både ute og inne. Aktivitetene bør være varierte og medføre at man blir andpusten og at kroppen blir utfordret fysisk på ulike måter.
4. Nasjonale retningslinjer for skolemåltidet følges. Måltidet bygger på at elevene har med seg matpakke. Skoler med kantine/matbod må stimulere elevene til sunne valg. Det er lagt til rette slik at det er enkelt å velge kaldt vann som tørstedrikk.
5. Skolen er tobakks- og rusfri. Det er ikke tillatt å bruke røyk, snus eller andre rusmidler i løpet av skoletiden. Dette gjelder alle elever og alle ansatte som har kontakt med elever i løpet av skoletiden.
6. Skolen har en tilfredsstillende tverrfaglig skolehelsetjeneste. Skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig på skolen for elevene som et gratis lavterskeltilbud med mulighet for «drop-in» for elevene. Tjenesten skal være tverrfaglig.
7. Skolen har gode rutiner for samarbeid med og medvirkning fra elever og foresatte. Skolen har tydelig medvirkning fra elever og foreldre i utviklingen av skolens miljø og ulike tilbud. Klasseråd, elevråd og FAU brukes aktivt i arbeidet. Elevenes fysiske og psykiske helse og samspill med andre er tema på foreldremøter og i foreldresamtaler.
8. Skolen gir opplæring i levevaner og har arbeidsmåter som fremmer helse. Elevene gis opplæring i helsefremmende levevaner. Alle elever skal kjenne de nasjonale kostråd og anbefalinger for fysisk aktivitet. Varierte undervisningsmetoder sikrer at flere elever får muligheten til å oppleve mestring.
9. Skolen samarbeider med andre instanser. Det etableres tverrfaglig samarbeid med andre instanser etter behov, dette for å sikre et helhetlig tilbud rundt eleven.
10. Skolen arbeider systematisk med sikkerhetsfremmende og ulykkesforebyggende arbeid. Det arbeides med trafikkopplæring, og andre sikkerhetsfremmende og ulykkesforebyggende tiltak for å skape robuste og trygge elever. Skolen har gode rutiner for internkontroll

MUNTLLIG INFORMASJON TIL FORMANNSKAPET

Saksbehandler: Grete F. Olsen
Arkivsaksnr.: 20/175

Arkiv: 033

Saksnr.: Utvalg
28/20 Formannskapet

Møtedato
12.03.2020

Innstilling:

Saksutredning:

Vedlegg: